

Inhoudsopgave

Voorwoord

	Bladzijde
1. Inleiding	1
2. De migranten, het beleid en Uden Zoals het was	3
3. De migranten, het beleid en Uden Visie op hoe het moet worden	5
4. De verschillende maatschappelijke terreinen	9
4.1. Voorschoolse opvang en onderwijs	9
4.1.1. Voorschoolse opvang	9
4.1.2. Basisonderwijs	10
4.1.3. Voortgezet onderwijs	14
4.1.4. Beroepsgericht onderwijs	15
4.2. Openbaar leven	16
4.3. Welzijn, opvoeding en zorg	19
4.4. Wonen en leefomgeving	21
4.5. Arbeid en inkomen	24
4.6. Sport, recreatie en cultuur	27
5. Algemeen beleid	30
5.1. Taalverwerving	30
5.2. Intermediairs	30
5.3. Migrantenraad	31
5.4. Interculturalisering	31
5.5. Zelforganisaties	32
5.6. Rol van de gemeente	32
6. Schema van aanbevelingen naar volgorde van prioriteit	33
Literatuur	38

Voorwoord

Met het ontwikkelen van lokaal integratiebeleid heeft de gemeente Uden gekozen voor een nieuwe manier van beleidsvorming en een nieuwe krachtige impuls om gesignaleerde fricties binnen de Udense samenleving aan te pakken.

Dit beleidsplan is het resultaat van deze keuze, maar kan en mag zeker niet gezien worden als het eindproduct. Het echte werk moet nu nog beginnen. Door de manier van ontwikkelen is er echter wel draagvlak en betrokkenheid ontstaan voor een effectieve uitvoering van het voorgestelde beleid.

De doelstelling van het lokaal integratiebeleid is:

‘Integratie van de in Uden wonende migranten op de verschillende maatschappelijk terreinen op basis van de kernbegrippen: gelijkwaardigheid, ruimte voor diversiteit en participatie’. Dat het hier gaat om een proces blijkt zowel uit de procesmatige doelstelling als uit de gevolgde procesmatige werkwijze om het integratieproces vorm te geven. Participatie en integratie zijn de sleutelwoorden voor dit beleid. Zowel bij het tot stand komen van het beleid als bij de beleidsuitgangspunten en aanbevelingen zijn Stichting Opbouwwerk Uden en Palet van deze kernbegrippen uitgegaan.

Tijdens de voltooiing van dit ontwikkelingsproces is de wereld geschokt door de terroristische aanslag in New York. Ook in Nederland heeft dit gevolgen voor de verhoudingen tussen de verschillende groepen migranten onderling, voor hun relatie met de samenleving waar zij nu deel van uit maken en voor de relatie van die samenleving met hen. Meer dan ooit blijkt dat diversiteit een gegeven is, dat zich op allerlei niveaus en in allerlei vormen manifesteert. Het is dan ook van het grootste belang dat de normen en waarden van ‘verantwoordelijk burgerschap’ wederzijds uitgewisseld worden en de gehele samenleving zich bekwaamt in multiculturele competentie.

Het lokale niveau is het niveau bij uitstek, waarop de maatschappelijke participatie en integratie vorm kan krijgen in een brede en langdurige dialoog. Zo ook in de Udense kersenboomgaard.

Vele Udenaren zijn betrokken geweest bij het leveren van materiaal voor dit beleidsplan. Bij de uitvoering zullen nog meer Udenaren betrokken raken. Dat is ook de essentie van het in dit plan voorgestelde beleid.

Stichting Opbouwwerk Uden en Palet hebben met veel overtuiging gewerkt aan het ontwikkelen van dit beleid en danken de Udense gemeenschap voor het in hen gestelde vertrouwen en voor de samenwerking.

Uden, oktober 2001
Elisabeth Romanillos

Hoofdstuk 1. Inleiding

Hoewel Uden incidentele maatregelen en subsidies kent ten behoeve van migranten heeft dit niet de beoogde positieverbetering en integratie opgeleverd. Door de algemeenheid van dit beleid werd er geen aandacht gegeven aan de eigenheid van de problematiek van migranten. Ook is geconstateerd dat er bij de overheid en de instellingen veel onbekendheid bestaat over de noden, wensen en verwachtingen van de migranten. Daarom besloot de gemeenteraad dat er op een interactieve manier een sociaal duurzaam en integraal beleid ontwikkeld moest worden. Het doel van het te ontwikkelen beleid luidde: ‘de integratie van de etnische minderheden op alle maatschappelijke terreinen op basis van de kernbegrippen: gelijkwaardigheid, ruimte voor diversiteit en participatie in de samenleving’.

Werkwijze

Een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van gemeente, instellingen en migranten werd ingesteld om dit proces te begeleiden. In deze werkgroep zitten:

Truus Olçay, Algemeen Maatschappelijk Werk
Dick van Doorn, Stichting Volkshuisvesting Uden
Remco Herfst, Vluchtelingenwerk
Sultan Günal, op persoonlijke titel
Harry Boekemans, op persoonlijke titel
Gidi Smolders, gemeente Uden
Inder Mataw, Palet
Jan Veneman, Palet
Elisabeth Romanillos, Stichting Opbouwwerk Uden

Namens Palet, steunpunt voor multiculturele ontwikkeling in Noord-Brabant, en StOU gingen Jan Veneman en Elisabeth Romanillos dit proces vormgeven.

En dat is gebeurd door:

- het organiseren van een startbijeenkomst in Market Place in december 2000, waar uitgelegd werd waarover het lokaal integratiebeleid zou moeten gaan en welke weg we zouden volgen om daar werkelijk vorm aan te geven;
- een schriftelijk enquête te houden onder 100 instellingen en instanties, waarop een goede respons was van 83%. Ook inhoudelijk leverde de enquête veel materiaal op waarmee duidelijk is geworden wat de stand van zaken is en wat de knelpunten zijn;
- gesprekken te voeren met de 8 zelforganisaties die Uden rijk is. In die gesprekken werd gevraagd wat de ervaringen van de migranten in Uden zijn geweest en wat zij van de toekomst verwachten en welke rol zij zichzelf daarin toedenken;
- een inventarisatie te maken van bestaand beleid bij de gemeentelijke afdelingen.

De bevindingen van deze vier soorten onderzoek zijn samengevoegd in een startnotitie, die besproken is op de werkconferentie in het gemeentehuis op 21 april 2001. Op de werkconferentie waren 50 personen aanwezig, waarvan 20 migranten en 30 Nederlanders. Van de werkconferentie is een verslag gemaakt.

Uit alle verzamelde en besproken gegevens is een conceptbeleidsplan gemaakt. Dit conceptplan is per beleidsterrein besproken in een zestal bijeenkomsten met raadsleden, ambtenaren, instanties, vrijwilligers en migranten.

Op die bijeenkomsten zijn met name de knelpunten en aanbevelingen en hun prioritering aan de orde geweest. De uitkomsten zijn in dit plan verwerkt.

Ook is een bijeenkomst georganiseerd voor raadsleden om hen te informeren over integratieprocessen in het algemeen en over het Udense in het bijzonder.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van het Udense minderhedenbeleid uit het verleden en worden enkele algemene beleidsrichtingen weergegeven.

Hoofdstuk 3 geeft inzicht in de cijfers over de Udense migranten. Ook wordt hier de visie beschreven, waarop het Udense integratiebeleid zich baseert. Zowel het begrip ‘integratie’ als het landelijke beleid worden hierin uiteen gezet.

Vervolgens worden in hoofdstuk 4 alle zes maatschappelijk terreinen beschreven:

- Voorschoolse opvang en onderwijs	- Wonen en leefomgeving
- Openbaar leven	- Arbeid en inkomen
- Welzijn, opvoeding en zorg	- Sport, recreatie en cultuur

Alle beleidsterreinen zijn per onderdeel voorzien van een overzicht van de knelpunten en aanbevelingen.

Hoofdstuk 5 behandelt de vier onderdelen van het algemene beleid:

- Taalverwerving
- Intermediairs
- Migrantentraad
- Interculturalisering
- Zelforganisaties

Bovendien wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed aan de rol van de gemeente bij de uitvoering van het beleid.

In hoofdstuk 6 is een overzicht opgenomen van alle aanbevelingen met de daarvoor vereiste middelen in een vierjaren perspectief. De volgorde van de aanbevelingen geeft de prioritering aan.

Het materiaal dat gebruikt en gemaakt is tijdens het ontwikkelen van het Udense integratiebeleid is beschikbaar bij de gemeente Uden, met uitzondering van de rapportage van de schriftelijke enquête, die vanwege de vertrouwelijkheid van de gegevens niet openbaar is. Opgemerkt dient te worden dat het verkrijgen van cijfermatige gegevens over de positie van de migranten moeizaam zo niet vaak onmogelijk was. De cijfers die beschikbaar waren zijn in dit plan gebruikt of zijn als ‘onderliggend materiaal’ in te zien bij de gemeente.

Hoofdstuk 2. De migranten, het beleid en Uden Zoals het was

Het minderhedenbeleid in Uden

In 1988 is er in Uden een minderhedennota van de gemeente verschenen met veelbelovende algemene beleidsuitgangspunten zoals:

‘De voorwaarden scheppen om te komen tot een gelijkwaardige plaats met gelijke rechten en plichten voor leden van minderheden en het versterken van hun maatschappelijke invloed in de Udense samenleving.

Het bieden van mogelijkheden om eigen achterstand weg te werken, waarbij extra aandacht zal worden besteed aan vrouwen en jongeren.

Het gezamenlijk ontwikkelen en uitvoeren van het beleid met betrokkenen’.

Opvallend is dat de overzichtslijst van knelpunten en beleidsvoornemens veel gelijkenissen vertoont met de lijst die nu opgesteld is. Toentertijd was die echter beduidend korter.

In 1988 is een project sportstimulering voor minderheden gestart. Enkele van de voornemens zijn toen wel uitgevoerd zoals zwemlessen voor migrantenvrouwen en sportinstuiven ter bevordering van de bekendheid van migranten met de sportverenigingen. Enkele vertegenwoordigers uit de migrantengroepen participeerden in de Sociale Raad en de Educatie Raad, gemeentelijke adviesorganen.

In 1995-1996 heeft de werkgroep minderheden van het Netwerk Uden zich gebogen over de signalen van een verslechterende positie van de migranten en de signalen van verminderende tolerantie tussen migranten en Nederlanders. De conclusies waren toen:

‘De geconstateerde onverdraagzaamheid ten aanzien van minderheden in vooral de zwakkere wijken bestrijden door middel van goede voorlichting en informatie, het opzetten van projecten met behulp van de wijkraden om te komen tot een betere kennis van en een beter begrip voor elkaars culturele en sociale achtergronden.

Komen tot een samenhangend gemeentelijk minderhedenbeleid met duidelijk geformuleerde beleidsvoornemens en beleidsuitgangspunten.

Geconstateerd wordt een minimale maatschappelijke participatie van minderheden. Het beleid dient erop gericht te worden om de deelname van allochtonen aan het maatschappelijk leven in al zijn geledingen te bevorderen. Om dit te bereiken is gerichte informatie, voorlichting en scholing nodig’.

Toen deze conclusies aan het papier waren toevertrouwd is er tot het huidige initiatief om werkelijk een beleid te gaan ontwikkelen geen structurele aandacht meer aan gegeven.

De activiteiten

Natuurlijk is er de laatste 20 jaar wel het een en ander gedaan om de positie van de migranten te verbeteren. Van rijkswege werden er gelden beschikbaar gesteld voor educatie, onderwijs in eigen taal en cultuur, stimuleringsmaatregelen voor de arbeidsparticipatie en voor de uitvoering van de Wet Inburgering Nieuwkomers. Het arbeidsinpassingsproject bij de EMI heeft verscheidene langdurig werkloze migranten weer laten deelnemen aan het arbeidsproces.

De gemeente subsidieerde de zelforganisaties, de VACU (Vrouwen uit andere culturen) en activiteiten voor migrantenvrouwen in het VrouwenActiviteitenCentrum. Voor migranten werd een cursus sportleider A georganiseerd, waar certificaten behaald werden. Projectgewijs is er door migranten deelgenomen aan de zaalvoetbalcompetitie. FC Uden heeft een aantal jaren een Turks voetbal elftal gehad, waar zij speciale aandacht voor had.

Het project 'Cultureel Gekleurd', een gezamenlijk project van de regiogemeentes vond in 1999 plaats in Uden. Sinds kort stelt het Algemeen Maatschappelijk Werk voor enkele uren een functionaris beschikbaar voor deskundigheidsbevordering in zake migrantenproblematiek binnen het Udense team. Het project 'De wijk is van ons allemaal' dat in 2000 in de Flatwijk is uitgevoerd richtte zich op het ontwikkelen van een multiculturele buurt.

Ondanks deze activiteiten kan concluderend gesteld worden dat de beoogde doelstellingen uit de minderhedennota van 1988 niet gehaald zijn omdat deels een groot aantal van de aanbevelingen niet in uitvoering is genomen en wat al ter hand werd genomen gebeurde incidenteel en zonder samenhang.

In algemene zin is er geen sprake van positieverbetering noch van verbeterde integratie en participatie. Dit is overigens een conclusie die niet alleen Udens is.

Minderhedenbeleid in het algemeen

Landelijk gezien blijkt ook dat de migrantenproblematiek welhaast structureel is en bovendien weerbarstig en hardnekkig. Deels is dit te wijten aan het feit dat het minderhedenbeleid er steeds vanuit is gegaan dat migranten een achterstand of achterstelling hebben ten opzichte van de Nederlandse maatschappij. De doelen die het beleid zich stelde hebben de Nederlandse maatschappij als norm. Op die manier is een tweedeling van de maatschappij geschapen met als onderkant de migranten en als bovenkant de Nederlandse maatschappij. Nieuwe groepen beginnen op die manier steeds weer onderaan en het beeld van de tweedeling wordt keer op keer opnieuw bevestigd. Op die manier zien beleidsmakers weinig resultaat.

Overigens kan ook niet ontkend worden dat migratie een proces is dat in alle levensgebieden ingrijpt en dus een complex en langdurig veranderingsproces is.

Lokaal beleid

In het denken over lokaal beleid heeft zich een verandering voorgedaan; in algemene zin, maar ook de migranten betreffende. Globaal gezien kenmerken die veranderingen zich door ontwikkelingen van actief naar passief, van uitvoerend naar voorwaarden scheppend en van sector- naar facetbeleid. Dit heeft tot gevolg gehad dat het minderhedenbeleid plaats moet maken voor lokaal integratiebeleid, waardoor aan instellingen en organisaties een eigen verantwoordelijkheid wordt gegeven voor het behalen van hun doelstellingen ten aanzien van migranten. Dit geldt zowel voor de gemeentelijke afdelingen, de professionele organisaties als de zelforganisaties. Voor de migranten zelf betekent dit een verandering in benadering op basis van gelijke rechten en plichten i.p.v. op basis van etniciteit en herkomst, waardoor ook de migranten en hun zelforganisaties zelf verantwoordelijk worden gesteld.

De constatering van het geringe effect van het minderhedenbeleid en de veranderingen in het gemeentelijke denken hebben er toe geleid dat in 2000 het initiatief is genomen tot het ontwikkelen van nieuw beleid. Nieuw voor wat de inhoud betreft en nieuw voor wat de manier van ontwikkelen betreft.

Hoofdstuk 3. De migranten, het beleid en Uden

Visie op hoe het moet worden

De diversiteit van Uden

De positie van migranten en daarmee hun kansen en mogelijkheden van ontplooiing is niet alleen afhankelijk van het individu maar ook van de sociale omgeving van het individu en van de reden van migratie en de omstandigheden voor het vertrek uit het land van herkomst. Dat maakt dat niet alle migranten een gelijkwaardige startpositie hebben. De migranten in Uden komen uit 120 verschillende landen, sommigen zijn hier al tientallen jaren anderen zijn net gearriveerd. In de gemeentelijke administratie zijn geen eenduidige cijfers voor handen over aantallen migranten, omdat er personen zijn met dubbele nationaliteit, met de Nederlandse nationaliteit maar met een ander land van herkomst of personen met een recent verkregen Nederlandse nationaliteit. Uden kent zelfs 132 personen van onbekende nationaliteit. Rekening houdend met de verschillende definities van het begrip 'migrant' en beseffend dat de cijfers niet eenduidig zijn kan gezegd worden dat Uden de volgende aantallen kent:

De grootste groepen (> 100 personen):

Britten	143
Duitsers	166
Marokkanen	169
Turken	931
Totaal:	1.409
Verder nog:	1.253 van verschillende nationaliteiten

Totaal (11-7-2001): 2662 personen.

Dit is 6,7% van de totale Udense bevolking van 40.000 personen.

In 1996 ging het om 1121 personen en 62 nationaliteiten. Op de totale bevolking van toen van 37.779 personen is dit 3%. Omdat etniciteit en geregistreerde nationaliteit lang niet altijd samenvallen moet in Uden rekening gehouden worden met een verdubbeling van de genoemde aantallen. Ook het rijk hanteert verschillende definities van migranten, zodat tellingen ook dan weer variëren. Ruwweg kan gesteld worden dat Uden ongeveer 4000 personen telt die tot de migranten gerekend kunnen worden. Dat is 10% van de totale bevolking.

Het CBS berekende dat op 1-1-2000 landelijk 17,5 % van de bevolking van buitenlandse komaf is, waarvan de helft uit westerse landen en de helft uit niet-westerse landen. De schatting is dat dit in 2015 25% zal zijn. De stijging is vooral toe te schrijven aan Aziatische en Afrikaanse asielzoekers en in mindere mate aan de volgmigratie van de groepen 'gastarbeiders' van weleer.

Voor Uden zijn het geen grote aantallen, zeker niet in vergelijking met de landelijke percentages, maar wel een groeiende groep in aantal en in diversiteit. Daarin ligt een deel van de problematiek en een deel van de kansen.

Sinds kort bestaat er een groep legaal in Nederland verblijvende asielzoekers, die op het onderwijs na, geen gebruik mogen maken van Nederlandse voorzieningen. Dit zijn de Dublin-clemanten of personen die een tweede procedure zijn gestart. Deze zogenaamde 'legalen op straat' vinden vaak kost en inwoning bij landgenoten. Hun kansen voor inburgering zijn uiterst gering, bovendien beperken zij voor diegenen die hen gastvrijheid verlenen de ontplooiingskansen. Het is niet bekend hoeveel 'legalen op straat' in Uden verblijven.

Het begrip integratie

Het begrip ‘integratie’ roept veel verschillende beelden op.

In de sociologische wetenschap wordt het woord integratie gebruikt als onderdeel van het vele en vele generaties durende assimilatieproces. De vijf fases van dat proces zijn overleven, emanciperen, participeren, integreren en assimileren. Voor de gemeentelijke beleidspraktijk is een dergelijke lange termijn ontwikkeling niet relevant, maar het geeft wel het perspectief aan waarin maatregelen plaats vinden. Ook geeft het aan dat voordat men over integratie kan spreken er drie eerdere fases doorlopen moeten zijn.

Vooraf tijdens de fases overleven en emanciperen zijn de migranten sterk gericht op hun eigen groep en eigen identiteit en lijken zij een maatschappij binnen de maatschappij te vormen, waartoe moeilijk toegang te krijgen is van waaruit het voor het individu moeilijk is een weg naar buiten te vinden. Het is belangrijk dat deze fases doorlopen worden omdat daar de basis gelegd wordt voor de latere participatie en integratie. Bij beleidsmaatregelen moet daarom steeds overwogen worden of er voldoende rekening is gehouden met deze fasering van het integratieproces en met de daarmee samenhangende differentiatie van groepen.

Duidelijk is ook dat integratie altijd een bepaalde mate van aanpassing van de migranten impliceert, zoals het leren van de taal, wennen aan de woonvormen, het klimaat, omgangsvormen, gezagshandhaving, cultuur etc. Ook de ontvangende maatschappij zal zich op bepaalde terreinen aanpassen aan de migranten. Dienstverlenende instellingen, het onderwijs en de zorg richten zich in op de steeds diverser wordende klantenkring. Culturele instellingen en sportverenigingen ontdekken het nieuwe en leuke van de diversiteit en passen zich daaraan aan. Dit neemt toe naarmate de participatie van migranten op de verschillende maatschappelijke terreinen toeneemt.

Van Dale zegt over integratie: ‘het als gelijkwaardig opnemen van een bevolkingsgroep (etnisch) in een maatschappij’. Bij de uitdrukking ‘als gelijkwaardig opnemen’ kan men twifelen aan de gelijkwaardigheid. Hier lijkt ook weer sprake te zijn van een boven- en een onderkant, van een sterke die zich over de zwakke ontfermt. Ook wordt soms onderscheid gemaakt tussen collectieve integratie en individuele integratie en ook tussen materiële en immateriële integratie. Daarmee wordt aangegeven dat integratie een veelzijdig en variërend begrip is met facetten die het individu in het diepste van zijn wezen kunnen raken en facetten die slechts oppervlakkige uiterlijkheden zijn.

In het kader van dit plan wordt het begrip ‘integratie’ gebruikt als verzamelnaam voor het gehele proces van zowel de kant van de migranten als van de kant van de Nederlandse samenleving. Dat impliceert dat steeds de doelen van integratie en de fase waarop zij betrekking hebben duidelijk en specifiek gedefinieerd moeten worden.

Landelijke visie

De Contourennota van het rijk ‘Integratiebeleid Etnische minderheden’ uit 1994 spreekt van ‘[...] een proces dat ertoe leidt dat mensen en bevolkingsgroepen volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen, waarbij wederzijds respect voor elkaars eigenheid als noodzakelijke voorwaarde wordt gezien’. Daarmee wordt integratie als een altijd durend proces benoemd. Deelneming aan de samenleving maakt immers dat men ook bijdraagt aan haar vormgeving en ontwikkeling naar eigen normen en waarden.

De nota ‘Kansen krijgen, kansen pakken’ uit 1999 waarin de rijksoverheid het huidige integratiebeleid beschrijft spreekt van ‘actief burgerschap’ als leidend beginsel voor het integratiebeleid.

‘Burgerschap in een democratische samenleving heeft ook een sociale betekenis. Het maatschappelijke verkeer tussen inwoners van ons land moet fundamenteel doordrongen zijn van een democratische houding. In de meest directe zin ligt de verwezenlijking van burgerschap in het dagelijkse bestaan: als bewoner van buurt en wijk, als leerling van de school, als medewerker in het bedrijf of als ondernemer in zijn of haar zaak; als lid van een vereniging als klant van een winkel en bezoeker van een gelegenheid. Daar vindt interactie plaats, principieel op voet van gelijkheid. Dat dient te gebeuren in democratische zin, met respect voor ieders inbreng.’

‘Erkenning van ieders gelijkwaardigheid, betrokkenheid op elkaar en eerbied voor wat anderen ten diepste beweegt liggen aan de grondslag van de dagelijkse omgang van mensen en groepen ten opzichte van elkaar.’

Op basis van deze uitgangspunten wordt integratie een proces van twee kanten, van kansen pakken en kansen krijgen, van geven en nemen, van een gezamenlijk proces van vormgeven.

Lokaal integratiebeleid in Uden: visie op hoe het moet worden

Het begrip ‘actief burgerschap’ spreekt ook de lokale overheid sterk aan. Migranten hebben stemrecht bij de gemeentelijke verkiezingen, migranten nemen deel aan het lokale maatschappelijke leven, wonen in buurten, volgen onderwijs, werken en maken gebruik van lokale sociale, culturele en recreatieve voorzieningen. Hun participatie in het lokale maatschappelijke leven in Uden is echter nog lang niet gelijkwaardig en evenredig. Essentieel is dan de vraag hoe dit komt. Er zijn immers genoeg goede voornemens geweest en initiatieven tot verbetering van de integratie genomen. Waarom hebben die tot nu toe niet het gewenste effect gehad?

Het antwoord hierop schuilt in de menselijke eigenschap, tot nu toe, zich vooral thuis te voelen in een gemeenschap waarin je de ander kent als jezelf. Wederzijdse herkenning en identificatie vormen kennelijk een sterk fundament van een gemeenschap. De ander in die gemeenschap die ken je als jezelf. Zoals jij de gemeenschap kent, kent de gemeenschap jou. In de nieuwe multiculturele samenleving hebben de mensen het nog niet in zich om die ander te herkennen en te identificeren. Het ontbreekt aan initiatieven om die onbekendheid op te heffen. Er zijn gemeenschappen ontstaan die langs elkaar leven, langs elkaar schuren of zelfs botsen om zich vervolgens nog verder van elkaar te scheiden door zich terug te trekken en te concentreren op de eigen identiteit. Dit levert een gefragmenteerde, gesegregeerde samenleving op, waar zelfs de democratie helaas geen vat op heeft. Immers hoe kan een democratisch systeem gebaseerd op individueel kiesrecht samengaan met een denken in groepsbelangen?

Omdat dit onmogelijk is moet de moderne samenleving op zoek naar een ander fundament dan de traditionele gemeenschapsgevoelens.

De economie is allang mondiaal geworden, de media en internet brengen het vreemde en verre dichtbij en brengt het dichtbij naar ver. De politiek, het leger en de criminaliteit overschrijden grenzen. Nu is het aan de burger, migrant én Nederlander, om over die grenzen van het vreemde te gaan en vorm te geven aan ‘nieuw burgerschap’. Het vreemde is immers nodig om het nog onbekende eigene te kunnen ontdekken.

Niet meer denken in de zin van: **‘Ken de ander als jezelf’**, maar: **‘Ken jezelf als de ander’**.

Twee citaten geven deze ontwikkeling goed weer:

‘Terwijl in een traditionele gemeenschap een vreemdeling opvalt, valt in een stad een bekende op’.

‘Het is minder vreemd geworden om vreemd te zijn’¹

Als de nieuwe samenleving zich op die manier ontwikkelt is het essentieel dat sociale en politieke waarden worden uitgewisseld, geactualiseerd en verspreid door een wederzijdse en continue inspanning. De nieuwe burgers zijn burgers die een gemeenschap aangaan gebaseerd op respect met loyaliteit in hun traditie (veraf of dichtbij) en met loyaliteit in het hier en nu gericht op de toekomst.

Om dat te realiseren is nieuwsgierigheid nodig. ‘De nieuwsgierigheid van iemand die, om zichzelf te kunnen plaatsen in een omgeving die dagelijks van gezicht verandert, telkens opnieuw moet ontcijferen waar hij is en door wie hij omringd wordt’².

Voor Uden liggen hier kansen omdat Uden de juiste maat heeft om die wisselwerking te bewerkstelligen; de aantallen zijn relatief klein en de diversiteit is groot.

Van de lokale overheid wordt verwacht dat zij die nieuwsgierigheid en de daaruit voortkomende dialoog bevordert en de voorwaarden schept voor een ieder daaraan mee te doen. Niet voor niets droeg de startnotitie van het ontwikkelingstraject van het hieronder concreet beschreven nieuwe Udense integratiebeleid het motto ‘Niet praten over, maar met migranten’.

¹ Citaten van de filosoof Lolle Nauta uit: Keulemans, C. en Nekuee, S. In Forum, 2001.

² Keulemans, C. en Nekuee, S. In Forum, 2001, blz. 14.

Hoofdstuk 4. De verschillende maatschappelijke terreinen

In dit hoofdstuk komen de zes verschillende deelgebieden aan de orde:

- Voorschoolse opvang en onderwijs
- Openbaar leven
- Welzijn, opvoeding en zorg
- Wonen en leefomgeving
- Arbeid en inkomen
- Sport, recreatie en cultuur

De verschillende gebieden hebben met elkaar te maken en lopen soms in elkaar over. Het hoofdstuk onderwijs heeft verschillende onderdelen omdat het onmogelijk was om voorschoolse opvang te combineren met volwasseneneducatie.

4.1. Voorschoolse opvang en onderwijs

4.1.1. Voorschoolse opvang

De eerste jaren van een kind bepalen voor een aanzienlijk deel zijn of haar toekomstkansen in het onderwijs en daarmee ook de toekomst in z'n geheel. Uit onderzoeken blijkt dat een taalachterstand bij het begin van de basisschool grote negatieve invloed heeft op de schoolresultaten en dus kansen voor de toekomst vermindert.

De jonge migranten gezinnen hebben nog geen langdurig verblijf in Nederland achter de rug. Vooral de gezinnen die net in Nederland gearriveerd zijn of gevormd zijn door immigratie van één van de huwlijkspartners kennen de Nederlandse verwachtingen en mogelijkheden onvoldoende. Ook hebben die groepen vaak te maken met een cumulatie van problemen: geen vaste arbeidsplaats, financiële problemen, die soms ook te maken hebben met de situatie in het land van herkomst, psychische problemen door traumatische ervaringen in het verleden. In zo'n situatie is het moeilijk om open te staan voor de mogelijkheden die de Nederlandse maatschappij biedt voor jonge kinderen.

Weinig migrantenkinderen maken gebruik van de kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Deze voorzieningen en de mogelijke subsidiëring zijn onbekend bij de migranten en worden ook ondergewaardeerd door de migrantenfamilies. De kosten zijn relatief hoog. Vanuit de voorzieningen wordt geen actief beleid gevoerd om migranten te bereiken.

Kinderopvang wordt door Nederlandse ouders gezien als een middel tot emancipatie van de vrouwen. Door gebruik te maken van betaalde opvang wordt de relatie met familieleden vrijblijvender en wordt taalstudie en/of arbeid voor de moeders mogelijk. Voor de inburgeringstrajecten wordt kinderopvang via het Gastouderbureau Click geregeld. Contacten tussen ouders en gastouders kan bekendheid met elkaars culturen bevorderen. De financiering hiervan schiet echter tekort.

Overigens moet ook opgemerkt worden dat bij bepaalde migrantengroepen het nut van zeer vroege taalverwerving als strijdig wordt beschouwd met het belang van de versterking van de ouder-kind relatie via eigen taal en met het meegeven aan de kinderen van de eigen etnische identiteit.

Ervan uitgaande dat het verwerven van de Nederlandse taal voor de kinderen en het bereiken van de jonge ouders belangrijk is voor het integratieproces moet het beleid erop gericht zijn dat er meer en betere kansen geboden worden en dat migranten uitgenodigd c.q. gemotiveerd worden daar gebruik van te maken.

Knelpunten

- Jonge ouders en vooral de nieuwkomers raken gemakkelijk in een isolement doordat zij de taallessen gebrekkig volgen en geen netwerk hebben om op terug te vallen.
- Weinig migrantenkinderen maken gebruik van de kinderdagverblijven en peuterspeelzalen.

- Verschil in opvattingen over het belang van deelname aan kinderopvang en peuterspeelzalen.
- De eigen bijdrages worden te hoog gevonden.
- De financiering van de kinderopvang bij de inburgeringscursus schiet tekort.

Aanbevelingen

- Ontwikkelen van projecten voor jonge ouders en kinderen op buurtniveau om het Nederlands te leren en de sociale en opvoedkundige situatie in deze gezinnen te verbeteren. Hierin ook aandacht geven aan tweetalige projecten.
- Toegankelijker maken van de peuterspeelzalen en opvangvoorzieningen voor migrantenkinderen door:
 - a. verbeterde voorlichting en informatie zowel door de voorzieningen zelf als door de instanties die kunnen verwijzen zoals thuiszorg, arbeidsvoorziening en ROC;
 - b. drempel bij deze voorzieningen slechten door middel van financiering;
 - c. migranten aanstellen bij de peuterspeelzalen en opvangvoorzieningen;
 - d. Interculturalisering van de professionals bij alle voorzieningen;
 - e. doelgerichte subsidiëring;
- Ontwikkelen van projecten voor migranten over het belang van taalverwerving.
- Voorwaarden voor migrantenouders verbeteren om aan de inburgeringstrajecten mee te kunnen doen door middel van een betere financiering.
- Inzet van middelen van lokaal onderwijsachterstandsbeleid.

4.1.2. Basisonderwijs

Het onderwijs wordt in Nederland gezien als een belangrijke voorbereiding van kinderen op hun toekomstige maatschappelijk functioneren. Voor zowel Nederlandse als migrantenkinderen is het van groot belang in gezamenlijkheid te leren leven. Het onderwijs is de meest snelle weg tot integratie van de jonge generaties. Het verschijnsel 'witte vlucht', hetgeen leidt tot 'zwarte school', wordt gezien als strijdig aan dit uitgangspunt en strijdig aan het integratiestreven. Inmiddels heeft zich in Deventer een geval van 'zwarte vlucht' voorgedaan, waar migrantenmoeders eisten dat hun kinderen op een school geplaatst konden worden waar zij konden omgaan met Nederlandse kinderen. Ook in Uden zijn de aantallen migranten niet evenredig verdeeld over de Udense basisscholen (zie bijgaand overzicht op blz. 12 en 13). Dit heeft gevolgen voor de scholen en voor de mogelijkheden van de leerlingen om elkaars cultuur te leren kennen.

De Islamitische basisschool Bedir kent alleen maar migrantenleerlingen en draagt dus niet bij aan het integratiestreven, zoals dat in Uden nu vorm krijgt en dat gebaseerd is op ontmoeting en de ander leren kennen. Het basisonderwijs spant zich over het algemeen binnen haar mogelijkheden tot het uiterste in om achterstanden te voorkomen en op te heffen.

Taalachterstand is het grootste probleem van migrantenkinderen. De scholen ondervinden problemen bij het vinden van de juiste leermiddelen en voldoende financiering om deze op te heffen. De communicatie met migrantenouders verloopt vaak moeizaam door taalproblemen en cultuurverschillen met betrekking tot de rol van ouders en onderwijzers in het onderwijsproces. Verbetering van die contacten kost veel tijd. Tijd is er weinig in het onderwijs.

De Islamitische Basisschool Bedir ondervindt moeilijkheden in het leggen van contacten met ouders door de fysieke afstand. Contacten met migrantenouders zijn onontbeerlijk bij probleemsituaties, bij doorverwijzing naar speciaal onderwijs en ook bij interculturaliseringsprojecten.

Het Opstap-project is aangehaakt bij het ROC en draait in Uden met 2 groepen.

De resultaten van dit project zijn bij andere voorzieningen niet merkbaar. De contacten met het Opstap-project en ook met het OALT-onderwijs (Onderwijs in Andere Levende Talen) zijn gering. Sommige migrantenouders vrezen een verwijdering tussen ouders en kinderen bij het snel leren van de Nederlandse taal.

Gedragproblemen en sociaal-emotionele problemen doen zich relatief vaker voor. Het speciaal basisonderwijs heeft wachtlijsten en Giralis (de vroegere Onderwijs Begeleidingsdienst) te krappe faciliteiten om deze op te lossen.

De meeste scholen in Uden besteden aandacht aan interculturalisering via lesmethodes of geïntegreerd in de vak- en vormingsgebieden. Racisme en discriminatie wordt op alle scholen nadrukkelijk bestreden via 'pestprotocollen' of registratiesystemen. Buitenschoolse activiteiten worden gestimuleerd. Het onderwijs is echter geen geïsoleerde voorziening. Zij moet kunnen steunen op andere voorzieningen (specifiek gericht op het onderwijs of op buitenschoolse activiteiten) en op de ouders.

Knelpunten

- De zeer grote concentratie migranten bij enkele Udense basisscholen draagt niet bij tot integratie.
- Taalachterstand is het grootste probleem van migrantenkinderen. De scholen ondervinden problemen bij het vinden van de juiste leermiddelen en hebben onvoldoende financiën daarvoor.
- Gedragproblemen en sociaal-emotionele problemen doen zich relatief vaker voor. Het ontbreekt de scholen aan mogelijkheden door de dubbele wachtlijsten bij het speciaal basisonderwijs en bij Giralis.
- De communicatie met migrantenouders verloopt vaak moeizaam door taalproblemen en cultuurverschillen met betrekking tot de rol van ouders in het onderwijsproces.
- Organisatorisch en inhoudelijk functioneren van het Opstaproject.
- De samenwerking met Opstap en Oalt-onderwijs is gering.

Aanbevelingen

- Mogelijkheden scheppen binnen de scholen voor taallessen voor ouders om de communicatie te verbeteren en om participatie van migrantenouders in schoolactiviteiten te bevorderen.
- Migrantenorganisaties zelf taken laten vervullen in informatieoverdracht over het onderwijs.
- Goede en snelle taalverwerving is essentieel voor leerlingen basisschool. De mogelijkheden voor scholen om te kunnen beschikken over leermiddelen voor migrantenkinderen moeten vergroot worden.
- Onderzoek doen naar de gevolgen van de concentratie van migrantenleerlingen.
- Benoemen van intermediairs om migrantenouders beter te informeren over onderwijszaken en het onderwijs bekend te maken met de onderwijswensen en verwachtingen van migranten.
- Interculturaliseringscursus voor het personeel.
- Inzet en onderlinge afstemming van Giralis, WSNS (Weer Samen naar School), speciaal onderwijs, OALT en Opstap vergroten.
- Door een 'Brede school' op te richten kan intensiever gewerkt worden aan het bevorderen van taalkennis van leerlingen.
- Organisatorische verandering van het Opstaproject.
- Inzet van middelen van lokaal onderwijsachterstandsbeleid.

Migranten op de Udense basisscholen

Basisschool	aantal leerlingen	aantal migranten	percentage migranten	waarvan Turks	waarvan Surinaamse
St. Jozef (rk)	210	44	20,9%	32 (72,7%)	2 (4,5%)
Bitswijk (rk)	369	28	7,5%	11 (39,2%)	7 (25%)
De Springplank (rk)	273	25	9,1%	13 (52%)	2 (8%)
De Palster (rk)	242	34	14,0%	14 (41,2%)	2 (5,9%)
De Vlieger	185	1	0,5%	-	-
Den Dijk	249	3	1,2%	-	-
De Plataan	72	4	5,6%	4 (100%)	-
Klim Op	-	13	-	7 (53,8%)	2 (15,4%)
't Mulderke (rk)	201	11	5,5%	-	2 (18,2%)
Jan Bluysen (rk)	394	21	5,3%	3 (14,3%)	10 (47,6%)
De Vlonder (rk)	254	1	0,4%	-	-

Basisschool	aantal leerlingen	aantal migranten	percentage migranten	waarvan Turks	waarvan Surinaam
St. Paulus (rk)	161	13	8,1%	5 (38,5%)	5 (38,5%)
De Cirkel (obs)	140	22	15,7%	12 (54,5%)	4 (18,2%)
De Brinck (obs)	220	54	24,5%	18 (33,3%)	16 (29,6%)
Camelot (obs)	214	43	20,1%	9 (20,9%)	8 (18,6%)
De Meent (obs)	167	33	19,8%	17 (51,5%)	2 (6,1%)
De Leeuwerik (obs)	167	44	26,3%	1 (2,3%)	8 (18,2%)
Marimba (PC)	130	18	13,8%	7 (38,9%)	1 (5,6%)
Bedir (Islamitisch)	130	125	96,2%	98 (78,4%)	2 (1,6%)

Opmerking

Deze gegevens zijn afkomstig van de gemeente. Zij gebruiken 2 soorten tabellen. De één gaat uit van de herkomst. Daarom kan het zijn dat sommige gegevens verschillen. Dit schema gaat in eerste instantie uit van de herkomst. In sommige gevallen waren deze cijfers niet beschikbaar en is uitgegaan van de nationaliteit. Gegevens over de herkomst van de leerlingen zijn afkomstig van de gemeente.

4.1.3. Voortgezet onderwijs

Over het algemeen doen de migrantenleerlingen het goed in het voortgezet onderwijs. Het is echter onduidelijk of de migrantenleerlingen ook de optimale resultaten halen op school. Achterstanden, opgelopen in het basisonderwijs, hebben hun weerslag in de doorverwijzing naar het voortgezet onderwijs.

Van de leerlingen van het Udens College is 3,8% van allochtone afkomst, uit 19 verschillende landen. Ongeveer de helft van de 3,8% is van Turkse afkomst. De 'Zorgstructuur' voorziet in de doelstelling dat er extra aandacht moet zijn voor leerlingen die extra zorg behoeven. Mocht dat het geval zijn voor migrantenleerlingen dan krijgen ook zij die extra zorg. Extra deskundigheid wordt ingehuurd voor NT2 (Nederlands als tweede taal) en cunabegeleiding. Het taalbeleid is echter nog onvoldoende ontwikkeld. NT2 binnen lestijd geeft verzuim bij andere lessen, buiten schooltijd is de motivatie van leerlingen gering. NT2 moet aandachtspunt worden voor alle docenten in alle vakken en alle lessen.

Andere culturele achtergrond en identiteit uiten zich bij

leerlingen in ander gedrag. Omgaan met migrantenleerlingen en hun ouders en adequaat inspelen op hun specifieke problematiek is een proces in ontwikkeling. De inzet van personeel daarvoor is slechts beperkt door gebrek aan middelen. Ouders van migrantenleerlingen zijn moeilijker benaderbaar dan Nederlandse ouders door taalproblemen en gebrek aan ervaring en kennis van onderwijs(instellingen). In het kader van het project 'Veilige School' staat respectvolle omgang van leerlingen en personeel centraal. Racisme en discriminatie worden op het Udens College niet getolereerd. Toch zijn er signalen dat dit standpunt niet alle uitingen daarvan tegenhoudt.

Er bestaat zorg over de voortijdige schoolverlaters. Worden zij wëgeregistreerd bij het regionale meldpunt? En wat gebeurt er als zij niet meer leerplichtig zijn? De diverse netwerken in Uden die zich daarmee bezig houden hebben geen onderlinge afstemming. Ook het Platform Jeugdbeleid laat wachten op concrete resultaten. Jongeren die pas op 15/16 jarige leeftijd naar Nederland komen werden verwezen naar de schakelklas in Den Bosch of Eindhoven, maar ondervonden daarbij vervoersproblemen. Inmiddels is bij het Udens College een Internationale Schakelklas gestart van 8 leerlingen.

Het ROC heeft enkele projecten voor deze groep jongeren.

Het voortgezet onderwijs vraagt zich af wat de gevolgen voor het onderwijs zijn van de komst van het AZC? Vooral nu blijkt dat de voorzieningen voor de oudere leerlingen niet adequaat functioneren is het dringend nodig deze te verbeteren en vooruit te zien naar de komst van het AZC.

Knelpunten

- Voortijdige en vroegtijdige schooluitval.
- Ontbreken van startkwalificatie bij jonge migranten.
- NT2-ontwikkeling binnen alle vakken heeft nu onvoldoende middelen.
- Ontbreken van opvang voor voortijdige en vroegtijdige schoolverlaters.
- Gebrek aan communicatie met de migrantenouders. Wederzijdse onbekendheid met de verwachtingen over en mogelijkheden van het onderwijsproces?

Aanbevelingen

- Preventie van voor- en vroegtijdige schooluitval.
- Coördineren van de opvang en begeleiding van voor en vroegtijdige schoolverlaters.
- Ouders betrekken bij schoolactiviteiten en huiswerkbegeleiding.

- Benoemen van intermediairs om migrantenouders beter te informeren over onderwijszaken en het onderwijs bekend te maken met de onderwijswensen en verwachtingen van migranten.
- Special aandacht van intermediairs bij de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs.
- Inzet van extra middelen om het NT2 beter te ontwikkelen.
- Interculturalisering van de leerkrachten en overige bij het onderwijs betrokken professionals.
- Migrantenorganisaties zelf taken laten vervullen in informatieoverdracht over het onderwijs. Ook op het terrein van huiswerkbegeleiding/studiebegeleiding aan migrantenleerlingen kunnen de migrantenorganisaties een rol spelen.
- Voorbereiding van de komst van het AZC op onderwijsgebied.
- Inzet van de middelen voor lokaal onderwijsachterstandsbeleid.

4.1.4. Beroepsgericht onderwijs

In Uden vallen hieronder het Centrum Vakopleiding en het ROC de Leijgraaf, afdeling Educatie. Van de 199 NT2 (Nederlands als tweede taal)cursisten komen er 97 uit Uden. Deze inburgeringscursussen bestaan niet alleen uit taalonderwijs maar ook uit culturele en maatschappelijke oriëntatie. De NT2 cursussen zijn niet gericht op individuele capaciteiten van de leerlingen. Dit leidt tot motivatieproblemen. Ook de geringe kinderopvang en de gezondheidsproblemen maken dat lesverzuim veel voorkomt. Een probleem is dat bij beëindiging van de inburgering de opgedane taalkennis snel weer verloren gaat omdat de migranten hun kennis niet kunnen gebruiken in een daarvoor geschikte arbeids of onderwijs situatie. Het vrijwilligersproject MENS (Met Elkaar Nederlands Spreken) zet zich in om in contacten met de migranten de taal te oefenen en elkaars achtergronden te leren kennen. Zowel het Centrum Vakopleiding als ROC De Leijgraaf constateren ook dat het taalprobleem een knelpunt is. Het daarmee verband houdende verschil in culturele en sociale vaardigheden van leerlingen vormt eveneens een probleem. Er zijn te beperkte middelen om dit op te lossen.

Knelpunten

- Differentiatie naar leermogelijkheden bij de inburgeringscursus schiet tekort. Lesverzuim door verschillende oorzaken is te groot. Maatwerk ontbreekt, sancties ontbreken.
- Er ontbreken structurele mogelijkheden om de taal te oefenen na de NT2lessen.
- Overstap van vooropleiding naar beroepsonderwijs is te groot.
- Er is geen afstemming tussen migrantenorganisaties en de onderwijsinstututen.

Aanbevelingen

- Meer inhoudelijk en organisatorisch maatwerk bij de inburgeringscursus en betere voorwaarden voor kinderopvang. Toepassen van sancties.
- Ontwikkelen van speciale trajecten bij Centrum Vakopleiding en ROC om de koppeling tussen NT2 en scholing c.q. werk te maken.
- Vergroten van de mogelijkheden de taal en de cultuuroverdracht te (be)oefenen door trajecten daarvoor te ontwikkelen in samenwerking met vrijwillige organisaties (MENS), activiteiten in de sociaal-culturele sfeer, de taalstages van de Vrijwilligerscentrale of werkgevers.
- Contacten tussen ROC en Centrum Vakopleiding met de zelforganisaties van migranten bevorderen.
- Interculturalisering van de professionals.

Hoofdstuk 4.2. Openbaar leven

Burgerschap kenmerkt zich door een formele kant: de rechten en plichten en bezigheden en een informele kant: de participatie op persoonlijke motieven van morele en/of godsdienstige aard.

De huidige maatschappij kent niet langer de hechte gemeenschappen van weleer waarin beide aspecten van het burgerschap welhaast organisch samenvielen. De huidige samenhang ontstaat door participatie in diverse en uitwisselbare kringen en is daardoor duidelijk minder alomvattend. De maatschappij als geheel wordt echter wel door die burger met *ijn* of haar diversiteit aan kringen vormgegeven in een voortdurend proces. In het kader van dit hoofdstuk zijn de volgende kringen belangrijk:

- lidmaatschap van politieke partijen;
- de deelname aan lokale besluitvormingsprocessen;
- de media als communicatiemiddel en beeldvormer (ten goede of ten kwade);
- de kerken en moskeeën als bron van levensbeschouwelijke waarden en normen.

De verschillen tussen de Udense migranten zijn groot als het gaat om hun herkomst, hun manier van beleving van het migrant zijn, hun positie in het onderwijs, hun kijk op de toekomst. Als het echter gaat om het 'openbaar leven' dan is er een belangrijke overeenkomst: recente migranten en oudkomers participeren relatief weinig in de Nederlandse samenleving en doen niet mee aan activiteiten van politieke partijen, wijkraden buurtverenigingen etc.

De Nederlandse maatschappij kent een ver doorgevoerde scheiding tussen publieke sfeer en privé-sfeer. In de publieke sfeer wordt een beroep gedaan op 'verantwoordelijk burgerschap': door aan verkiezingen deel te nemen, gebruik te maken van inspraakmogelijkheden, te participeren in buurtactiviteiten worden besluitvormingsprocessen beïnvloed en wordt vorm gegeven aan de sociale verantwoordelijkheid die iedere burger geacht wordt te hebben. De privé-sfeer is die van de geloofs of cultuurgemeenschap, het individu, gezin, familie of groep waar eigen normen en waarden (zolang men de wet niet overtreedt) beleefd, ontwikkeld en overgedragen worden.

Voor vrijwel alle migranten is de cultuurgemeenschap de meest 'eigene' gemeenschap. De directe verbinding met de geloofsgemeenschap en de sturing hier vanuit is voor een aantal migranten erg belangrijk. De verbinding tussen die gemeenschap en de bredere samenleving verloopt langzaam. Dit heeft te maken met de hoeveelheid energie die het van de individuen én de geloofsgemeenschap vraagt om zich in de nieuwe omgeving te vestigen. Pas in een later stadium is een bredere oriëntatie en externe engagering mogelijk. De Nederlandse samenleving ontbeert daardoor de inzet en bemoeienis van migranten in het maatschappelijk leven en daarmee veel aanknopingspunten voor communicatie.

De Nederlandse samenleving heeft een proces van secularisering en ontzuiling doorgemaakt, waardoor voor de Nederlandse burger de geloofsgemeenschap niet meer de allesbepalende gemeenschap is. De individualisering heeft gemaakt dat men in verschillende inwisselbare gemeenschappen kan verkeren naar gelang de functie en identificatiemogelijkheden, die zij geven. 'Van nature' deel uitmaken van een gemeenschap hoort daar niet meer bij. Voor veel migranten is dit echter nog wel het geval. Binnen hun gemeenschap hebben zij veel verplichtingen en is de sociale controle groot. Voor een individu is het dan moeilijk om op eigen initiatief buiten die vertrouwde groep op zoek te gaan naar nieuwe identificatiemogelijkheden en aansluiting bij nieuwe groepen. Taal, onbekendheid met het vreemde, andere gewoontes bemoeilijken dat proces aan beide kanten.

De participatie van migranten aan de Udense politiek is gering. De politieke partijen hebben slechts enkele migrantenleden.

In hoeverre migranten meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen is niet te achterhalen. Tot op heden staat bij geen enkele politieke partij een migrant op de kieslijst. Het is echter de vraag of dat de participatie van migranten werkelijk zou vergroten. Migranten hebben soms een andere kijk op het actief deelnemen aan verkiezingen dan de Nederlandse politieke traditie: zij vinden dat het vertegenwoordigen van hun nationaliteit en gemeenschap een belangrijker plaats inneemt dan de belangenbehartiging van de hele Udense gemeenschap vanuit een politiek gedachtengoed.

Ook in de wijkraden participeren de migranten niet. Bij buurtactiviteiten doen zij incidenteel mee. Buurthuizen worden door migrantennauwelijks bezocht.

In de media wordt noch in positieve, noch in negatieve zin over de lokale migranten bericht. De migranten weten de media vaak niet te vinden om bijvoorbeeld hun activiteiten aan te kondigen en missen ook de informatie uit de lokale pers; de wisselwerking met de media ontbreekt.

Hoewel de Udense politiecijfers gelijke criminaliteitscijfers voor Nederlanders en migranten geven, geven veel Nederlanders aan zich in hun veiligheid bedreigd te voelen door de komst van migranten. Dit werd o.a. opgemerkt bij de aankondiging van de komst van het AZC in Uden. De Turks-Nederlandse Sociaal Culturele Vereniging heeft te kennen gegeven dat zij de mogelijke komst van P.K.K-leden als asielzoekers naar Uden verafschuwt.

De door de Nederlandse overheid gehanteerde scheiding tussen kerk en staat, wanneer het om subsidieregels gaat, wordt door sommige migrantengroepen als onbegrijpelijk beschouwd. De Turkse moslims uit Uden hechten erg aan hun eigen moskeeën en leveren een grote inspanning om die in stand te houden. Ook andere migrantengroepen hebben of wensen de mogelijkheden hun eigen godsdienst in eigen kring te kunnen beleven. Geloof speelt een belangrijke rol bij migranten.

De verbinding tussen de verschillende geloofsgemeenschappen en de Nederlandse samenleving ontbreekt nog. Het lijkt de moeite waard om samen met deze geloofsgemeenschappen te onderzoeken of en op welke wijze zij een bredere verwevenheid met de samenleving kunnen realiseren.

De zelforganisaties van migranten hebben een sociaal-culturele en belangenbehartigende doelstelling en gebruiken het thema 'integratie' om voor subsidie in aanmerking te komen. Hun aandacht gaat echter vaak intern uit naar hun eigen nationaal politieke en/of godsdienstige doelen. Wanneer zij daarbij niet gericht zijn op de dialoog met anderen en zich niet laten leiden door nieuwsgierigheid naar wat anderen daarvan vinden kan er geen sprake zijn van 'integratie'.

Overigens zijn de zelforganisaties voor de migranten van groot belang om hun identiteit te kunnen behouden en vormen zij belangrijke netwerken voor het individu. Ook voor de Nederlandse maatschappij zijn deze organisaties van belang om met de migranten gemeenschappen in contact te kunnen treden.

Knelpunten

- De participatie van migranten aan de Udense politiek is gering. Ook in de wijkraden participeren de migranten niet.
- Buurthuizen worden door migranten nauwelijks bezocht.
- De wisselwerking tussen de media en de migranten ontbreekt, terwijl de media een belangrijke rol spelen in de beeldvorming.
- Udenaren hebben aangegeven zich in hun veiligheid bedreigd te voelen door de komst van het AZC in Uden. De Turks Nederlandse Sociaal Culturele Vereniging vreest de komst van P.K.K-leden.

- Tussen diverse migrantengroepen bestaan spanningen vanwege verschillen in gedachtegoed.
- Er bestaat onvoldoende wisselwerking tussen de Nederlandse samenleving en de migrantengroepen.

Aanbevelingen

- Discussie voeren over ‘verantwoordelijk burgerschap’ en waarden en normen vanuit de verschillende (geloofs)opvattingen en culturen
- De migrantenorganisaties in staat stellen goed te kunnen functioneren en bij te dragen aan de emancipatie van hun gemeenschap door hen middelen voor accommodatie en organisatie te verschaffen.
- De organisaties van migranten via doelsubsidies stimuleren tot activiteiten gericht op integratie.
- Participatie van migranten in de lokale politiek en in het wijkleven bevorderen, door samen met individuele migranten en migrantenorganisaties zaken te ondernemen. Intermediairs kunnen daarin een belangrijke rol spelen.
- Kennis en gebruik van de media bij de migrantenorganisaties vergroten.
- Interculturaliseren van de politiek.
- De discussie over de veiligheidsproblematiek bij de komst van het AZC in Uden niet als ‘politiek incorrect’ uit de weg gaan, maar recht doen aan de zorg van de burgers en de positie van de Udense migranten. Migrantengroepen laten participeren in de voorbereiding.

Hoofdstuk 4.3. Welzijn, opvoeding en zorg

Een veelheid aan instellingen en personen zijn werkzaam op deze terreinen. Udense migranten maken gebruik van de welzijns- en zorgvoorzieningen. Dit gebeurt echter niet naar evenredigheid, zeker niet, gezien de maatschappelijke positie van migranten, en ook niet altijd naar tevredenheid van de migranten. Taalproblemen en onbekendheid met de mogelijkheden van de voorzieningen en ondeskundigheid van de voorzieningen zelf zijn hier de oorzaak van.

In bepaalde buurten wonen meer migranten. Zij maken dan meer gebruik van voorzieningen daar. Soms zijn die speciaal voor hen opgezet, zoals de kinderdagb en de allochtone meidenclub in de Flatwijk of de ondersteuning van zelforganisaties door de StOU. Van het bureau Sociaal Raadslieden is 54% van het totaal aantal gebruikers migrant, van het Multicenter (jongerencentrum in de Hyacintstraat) 20%, van het AMW 15%. Ook bepaalde artspraktijken hebben een meer dan evenredig percentage migrantenpatiënten. Het bereiken van en werken voor of met migranten vraagt speciale vaardigheden en deskundigheid waarover niet elke instelling beschikt. Veel hulpverleners melden overigens dat de specifieke problemen bij langere verblijfsduur afnemen.

Interculturaliseren van de voorzieningen en een betere onderlinge samenwerking moeten maken dat ook deze voorzieningen zich aanpassen aan de nieuwe maatschappij. Het gaat in Uden altijd om kleine groepen. Om die te bereiken zijn relatief grote middelen nodig (personele inzet voor werving, voorlichting, begeleiding etc.). Dit is enerzijds een nadeel van de Udense maat, anderzijds geeft het mogelijkheden om juist effectief te werken kunnen gaan doordat grote percentages van de gemeenschappen van migranten bereikt kunnen worden. In de toekomst gaat zich een nieuw probleem voordoen, dat is de zorg voor de ouderen. Op dit moment zijn er nog geen grote aantallen hulpbehoevende senioren die aankloppen bij de zorgvoorzieningen. De eerste generatie 'gastarbeiders' is nu rond de 65 jaar, in de toekomst zullen zij en de hen verzorgende kinderen specifieke hulpvragen hebben.

De vrouwen uit de eerste generatie verkeren vaak in een isolement. Voor hen is de arbeidsmarkt te ver weg en zijn sociaal-culturele voorzieningen onbereikbaar. Zij spreken slecht Nederlands en nemen nauwelijks deel aan de Nederlandse maatschappij. Ook in de eigen organisaties, die vaak mannenorganisaties zijn, hebben zij weinig mogelijkheden. Voor deze vrouwen zouden laagdrempelige activiteiten georganiseerd moeten worden, waardoor zij onderlinge contacten kunnen leggen en geïnformeerd kunnen worden over mogelijkheden om zich te ontwikkelen.

De meeste migranten zijn gericht op hun individuele behoefte of op die van de eigen groep. De zelforganisaties spelen een belangrijke rol in het scheppen van mogelijkheden om de eigen cultuur en identiteit te kunnen beleven en door te geven aan nieuwe generaties. De migrantengroepen in Uden zijn maar klein en het subsidiestelsel geeft hen daardoor weinig mogelijkheden om veel te doen. Zo ontbreekt het de Chinese vereniging Cai Hong aan een eigen ontmoetingsruimte c.q. lesruimte voor de Chinese school. De Somalische zelforganisatie vindt dat het VrouwenActiviteitenCentrum aan de Crocusstraat hen te weinig gebruiksmogelijkheden biedt. De kleinere groepen hebben helemaal geen eigen ruimte en geen middelen om iets te huren. Willen zelforganisaties activiteiten ontwikkelen voor de vrouwen uit hun gemeenschap dan moeten zij ook kunnen beschikken over kinderopvang. De zelforganisaties zijn uitermate belangrijk in het integratieproces bij het leggen van contacten met de migrantengroepen, bij het informeren van de migranten over het functioneren van de Nederlandse maatschappij en als netwerk voor de individuele migrant.

Het subsidiebeleid moet erop gericht zijn hen hiervoor van middelen en mogelijkheden te voorzien, echter wel met de bepaling dat met die middelen aan integratie gewerkt wordt. Dit betekent een veel actievere rol van de subsidiegever dan voorheen.

Knelpunten

- Taalproblemen zijn het grootste knelpunt bij de hulpverlening. Bovendien is de methode van de Nederlandse hulpverlening erg gericht op het 'verwoorden' van problemen. Daarnaast worden ook genoemd: cultuurverschillen, gebrek aan informatie en kennis en/of inzicht in functioneren van de Nederlandse maatschappij en gebrek aan kennis bij de voorzieningen over de migranten. De migranten zijn niet op de hoogte van het aanbod en/of weten er geen beroep op te doen. De voorzieningen weten de migranten niet voldoende te bereiken.
- Vanuit de migrantenorganisaties worden weinig initiatieven ontplooid om contacten te leggen met de Udense gemeenschap.
- De positie van vrouwen is soms problematisch. Men ontbreekt vaak het netwerk, de kennis en de (taal)vaardigheid om zich in probleemsituaties staande te kunnen houden. Voor veel vrouwen uit migrantengroepen is het culturele verschil tussen Nederland en hun land van herkomst voor wat betreft de positie en de rol van vrouwen zo groot dat het voor hen een bedreiging kan vormen en dat ze in een isolement komen te verkeren. Ook binnen de groepen is het verschil tussen de generaties wat dit betreft problematisch groot.
- Zorgbehoefte van oudere migranten. Vanuit verschillend perspectief worden hier knelpunten ervaren: het gebrek aan inzicht in de problematiek en de mogelijke oplossingen bij de beleidsmakers, de ontoegankelijkheid van de huidige voorzieningen, de onbekendheid van de migranten met de mogelijkheden.
- De migrantenorganisaties worden tot op heden te weinig aangesproken op hun rol in het integratieproces. Zij ontvangen daar ook geen geormerkte middelen voor. Het gebruik van de huidige subsidies wordt nauwelijks gecontroleerd.

Aanbevelingen

- Interculturalisering van de voorzieningen door deskundigheidsbevordering, onderlinge uitwisseling van mogelijkheden en contacten leggen met de migrantenorganisaties.
- Informatieverstrekking aan de migranten bevorderen door contacten tussen de voorzieningen en migrantenorganisaties en gebruik te maken van intermediairs.
- Zorgen dat op de vele welzijnsterreinen de wederzijdse contacten tussen migranten en de Nederlandse maatschappij toenemen via nieuw te vormen netwerken, zoals o.a. de migrantenraad.
- Specifieke aandacht besteden aan de situatie van de vrouwelijke migranten.
- Binnen het ouderenbeleid en het huisvestingsbeleid specifiek beleid ontwikkelen voor de problematiek van de oudere migranten.
- De zelforganisaties in staat stellen hun taak als informatieoverdrager gericht op integratie te vervullen.

Hoofdstuk 4.4. Wonen en leefomgeving

Uden bestaat uit een kern met 11 wijken, 2 dorpen, Volkel en Odiliapeel, en 3 buitengebieden. Migranten en zeker zij die pas kort in Uden zijn, wonen meestal in een huurhuis. Niet alle wijken hebben de door migranten gewenste (goedkoop, groot en met een dichte keuken) huurhuizen. De grootste concentraties zijn daarom in de Flatwijk (en met name de Beatrixhof), Bogerd-Vijfhuizen, Hoevensveld, Melle en de Bitswijk. In de Flatwijk vestigen zich veel starters op de woningmarkt. Dat heeft tot gevolg dat daar relatief veel jonge alleenstaanden wonen en veel jonge kinderen van veel verschillende culturen.

Ook het feit dat migranten zich bij hun keuze voor een huis soms laten leiden door nabijheid van familie of landgenoten en sinds kort in Uden de aanwezigheid van een Islamitische basisschool werkt concentratie in de hand. Een algemene stelling is dat spreiding van migranten over wijken de integratie bevordert. Ook in Uden wordt die stelling gehanteerd, hoewel er nauwelijks middelen voor handen zijn om daar invloed op uit te oefenen. Formeel bestaat er in Uden geen spreidingsbeleid. Een toenemend aantal migranten in wijken wordt door Nederlandse bewoners als ‘verslechtering’ van de wijk gezien. Dit heeft te maken met het veronderstelde gebrek aan communicatie door het niet spreken van de taal en door de veronderstelde verschillen in leefstijl (zoals o.a. laat buiten spelen van kinderen en tuinonderhoud), door de veronderstelde lage maatschappelijke positie van de migrant. Hierdoor ontstaat er een spanningsveld tussen de individuele woonwensen van de migranten en hetgeen als wenselijk voor het algemeen belang wordt gezien.

Ook het niet voldoen aan de ‘taakstelling’ t.a.v. nieuwkomende ‘asielzoekers’ vanwege het gebrek aan passende woningvoorraad veroorzaakt een spanning. Bovendien kan hier bij de contingentering geen rekening meer mee worden gehouden. Bij de komst van het AZC zal deze druk nog sterker worden.

Het nieuwe beleid moet erop gericht zijn de woonwensen van de migranten te honoreren en hun kansen op de voor hen beste woningen te vergroten. De verslechtering van wijken ontstaat niet door een toenemend aantal migranten, maar door slecht woongedrag, te weinig sociale verantwoordelijkheid van de bewoners, gebrek aan communicatie, de veronderstelde lage maatschappelijke positie van de migranten of gebrekkig functioneren van voorzieningen als afval opruimen of onderhoud van het groen. Dat zijn dan de onderwerpen, waar een extra inspanning op gedaan moet worden om verslechtering tegen te gaan. Overigens dient opgemerkt te worden dat het begrip verslechtering altijd gemeten wordt naar de normen van de dominante wooncultuur. Tussen migranten en autochtonen bestaat een verschil in opvatting over de gewenstheid van spreiding of concentratie.

Het kan niet ontkend worden dat in Uden van het wonen in de Beatrixhof een stigmatiserende werking uitgaat. Beleid moet erop gericht zijn dat stigma op te heffen door de omstandigheden daar te veranderen ten aanzien van woongedrag, sociale en culturele mogelijkheden en optimaliseren van de woonomgeving.

De vraag naar woningen door migranten bij de SVU is groot, het aanbod van de gewenste woningen is te klein. De wachttijden zijn daardoor lang. Het feit dat commerciële verhuurders geen goedkope woningen aanbieden voor de ‘sociale verhuur’ maakt in Uden het gebrek aan huurwoningen nog schrijnender.

Er bestaat onduidelijkheid over de gevolgen van de vergrijzing van de migranten. Wat gaat hun afnemende mobiliteit en toenemende zorgbehoefte betekenen voor hun huisvesting en nabijheid van voorzieningen in de buurt? Komt er in Uden behoefte aan multigenerationele woonvormen, waar ouderen en de hun verzorgende kinderen samen kunnen wonen?

Deze vragen zullen deel moeten uitmaken van het specifiek voor de oudere migrant te ontwikkelen beleid.

Veel migranten komen uit landen waar het leven op straat een grotere rol speelt dan in Nederland. Het Nederlandse gebruik van de openbare ruimte is voor hen slechts heel beperkt. Ook de voorzieningen in de openbare ruimte, de inrichting van de omgeving voor een intensiever buitenshuis contact ontbreken vaak. Bij de migranten is behoefte om meer gebruik te maken van het openbaar groen. Bij de (her)inrichting van wijken moet daarmee rekening worden gehouden. Met de migranten moet overlegd worden wat hun wensen zijn. Op de JOP's, de Jongeren Ontmoetings Plekken, heerst een grote mate van integratie. Alleen in de Flatwijk is sprake van uniforme groepen migrantenjongeren.

De participatie van migranten in buurtprojecten, zoals buurtpreventie, projecten voor verkeersveiligheid of schone woonomgeving is nihil. Buurtverenigingen en wijkraden stimuleren in sommige gevallen de deelname van migranten aan hun activiteiten. Soms organiseren zij speciale activiteiten gericht op de ontmoeting van migranten en Nederlanders. Het is echter moeizaam om migranten bij deze zaken te betrekken. Dat heeft deels te maken met hun bemoeienissen in eigen kring, waardoor zij geen tijd en belangstelling hebben voor zaken die men als 'verantwoordelijk burger' onderneemt, deels met hun onbekendheid met en gebrek aan vertrouwen in de mogelijkheden die dit kan bieden.

Knelpunten

- Gebrek aan voor migranten nodige woningen en daardoor een beperking van hun woonkansen.
- Onduidelijkheid over de gevolgen van de migrantenvergrijzing voor de huisvesting.
- Signalen over verslechtering van wijken te willen oplossen door spreiding van migranten i.p.v. de oorzaken en de verschijningsvormen van de verslechtering aan te pakken.
- Concentratie van veel migranten in een buurt maakt het moeilijker voor de buurt de 'vreemden' te leren kennen.
- Gebrek aan kennis over het door migranten gewenste gebruik van de openbare ruimte.
- Geringe betrokkenheid van migranten bij wijk- en buurtactiviteiten en het ontbreken van een voor migranten aantrekkelijk aanbod op buurtniveau.
- Niet meetellen van de woningen die in het kader van de taakstelling beschikbaar worden gesteld bij de contingentering. Toename van deze problematiek bij de komst van het AZC.
- Verbanden tussen de diverse beleidsterreinen ontbreken, zoals bijv. die tussen het lokale integratiebeleid en het huisvestingsbeleid en de lokale agenda 21.

Aanbevelingen

- Migranten als 'verantwoordelijk burger' betrekken bij wijk- en buurtzaken. De gemeente moet daar een actieve rol in spelen door zelf migranten gericht te betrekken bij hun zaken in de wijken en buurten en door professionals en vrijwilligers daarvoor te faciliteren in middelen en deskundigheid. Ook de migrantenorganisaties kunnen daarin een rol spelen.
- Uitbreiding van de woonkansen voor migranten door uitbreiding van het aantal voor migranten aantrekkelijke huurhuizen. Dit is mogelijk door nieuwbouw, renovatie of doorstroming, waarbij uitdrukkelijk rekening wordt gehouden met de woonwensen van migranten en door uitbreiding van het aantal verhuurders. Flexibele woningbouw kan bevorderd worden door voorwaarden te stellen bij grondverkoop of convenant.

- Bij signalen van onvrede over concentratie van migranten de situatie analyseren en de oorzaak van de onvrede aanpakken.
- De woonbehoefte van oudere migranten inventariseren en als aandachtspunt betrekken bij het huisvestingsbeleid.
- Interculturaliseren van de professionals op beleids en uitvoerend niveau.
- Onderzoek doen naar het door migranten gewenste gebruik van de openbare ruimte
- Opnemen van beleidsuitgangspunten integratiebeleid in alle facetten van beleid.
- Oplossen van de verwachte gevolgen van de komst van het AZC voor de druk op de woningmarkt.

Hoofdstuk 4.5. Arbeid en inkomen

Een belangrijke weg naar integratie en participatie is via het arbeidsproces. Op de werkvloer worden contacten gelegd en wordt Nederlands gesproken. De praktijk valt echter tegen. De arbeidsmarkt is niet zo toegankelijk, veel migranten kennen de wegen ernaar toe onvoldoende. Zij beschikken slechts over beperkte netwerken om die kennis te vergaren. De kennis van de Nederlandse taal is onvoldoende. Opleidingen ontbreken of sluiten niet aan. Werkgevers hebben schroom om migranten indienst te nemen. In 2000 was het aantal werkloze migranten 195. Dit is 20 % van het totale bestand werklozen, bovendien is hiervan 65% langer dan drie jaar werkloos. 26% van het werklozen bestand van Sociale Zaken is migrant. Gegevens uit juli 2001 leren dat het aantal eenoudergezinnen dat afhankelijk is van de sociale dienst naar verhouding een groot aantal migrantengezinnen telt. Gebrek aan kennis van de Nederlandse taal en een laag opleidingsniveau zijn de belemmeringen bij toetreding tot de arbeidsmarkt. Ook hier blijkt weer dat het zodra het om migranten en aantallen gaat het onmogelijk is om eenduidige cijfers te vinden. Er bestaat geen eenduidig systeem van registreren.

Van alle Udenaren werkzaam bij IBN is 7% migrant. Dat is gering, gezien het aantal langdurig werkloze migranten. De mogelijkheden van WSW en WIW via IBN zijn niet breed bekend bij de migranten.

Migranten kiezen soms uit financiële overwegingen voor tijdelijk of uitzendwerk i.p.v. te investeren in opleiding of loopbaanontwikkeling. Hette besteden inkomen van migranten is vaak bijzonder laag door extra onkosten i.v.m. omstandigheden in het thuisland of uit het verleden.

Ook het arbeidsverleden van de migranten in hun land van herkomst of het ontbreken daarvan bepaalt voor een deel hun positie op de Nederlandse arbeidsmarkt.

De weg naar werk via sociale activering en vrijwilligerswerk is een lange weg die door migranten niet vaak gelopen wordt. Dat is jammer omdat juist die trajecten goed kunnen bijdragen in het verwerven van de Nederlandse taal.

Vast staat dat het vinden en behouden van werk niet gemakkelijk gaat.

Eenmaal aan het werk, blijkt ook de verwerving van het Nederlands op de werkvloer tegen te vallen. Er zijn weinig en slechts oppervlakkige contacten. Ook zijn er soms persoonlijke omstandigheden die succesvolle deelname aan het arbeidsproces bemoeilijken.

Een speciale groep zijn de hoger opgeleide vluchtelingen. Zij beschikken over diploma's, specialistische kennis en ervaring die op geen enkele manier in Nederland bruikbaar en al helemaal niet gewild lijken te zijn. Hoewel de taallessen aan deze groep voor verbetering vatbaar zijn, leren zij snel en goed Nederlands, toch vinden zij nauwelijks een bevredigende plaats op de arbeidsmarkt. Dit heeft voor een deel te maken met het feit dat de officiële kanalen voor arbeidsbemiddeling niet toegerust zijn voor dit niveau en voor een deel met het feit dat de vluchtelingen zelf niet beschikken over voldoende netwerken om zichzelf te kunnen aanbieden.

De arbeidsmarktpositie van werkende migranten is over het algemeen zeer zwak. Bij een ongunstige economische conjunctuur zullen zij de eersten zijn die de gevolgen ondervinden. Dit alles geldt voor de nieuwkomers, maar ook voor oudkomers. Alleen die migranten, die al langer in Nederland zijn, opleidingen hebben gevolgd en de Nederlandse taal goed beheersen, hebben een goede positie op de arbeidsmarkt. Van achterstand of achterstelling is dan geen sprake meer.

Om de toeleiding tot en de positie op de arbeidsmarkt van de migranten te verbeteren is het nodig dat het nu versnipperde beleid beter geregisseerd wordt vanuit de gemeente. De gemeente moet ten eerste inzicht zien te verkrijgen in de aantallen. Daarvoor zal samenwerking met alle instanties op dit terrein nodig zijn. Vervolgens moet zij zich doelen en streefgetallen stellen op grond waarvan de verschillende maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

Onder de maatregelen valt ook het bewerken van de vraagkant. De gemeente zelf zal meer migranten in dienst moeten nemen zodat zij het goede voorbeeld geeft en op z'n minst voldoet aan de eisen van de Wet Samen. Zij zal ook de Udense werkgevers moeten stimuleren hun verantwoordelijkheid hierin te nemen. De onbekendheid met migranten, vooroordelen en (on)bewuste discriminatie maken dat daarop activiteiten te ontwikkelen zijn. De Kring van Ondernemers is bereid mee te werken aan informatievoorziening van en naar werkgevers over de arbeidspositie van migranten. De EMI heeft een convenant met het rijk gesloten waarin zij zich verplicht om meer migranten te werk te stellen dan de wet Samen voorschrijft en hen ook te laten integreren in alle lagen van de onderneming. Dit bedrijf heeft inmiddels een ruime ervaring met migrantenwerkers.

Knelpunten

- Gebrek aan kennis over de vraag van de arbeidsmarkt en over het aanbod.
- Gebrek aan regie bij vorming van beleid en uitvoering van maatregelen.
- Gebrekkige taalkennis en geringe mogelijkheden de Nederlandse taal te oefenen en perfectioneren na afloop van de inburgeringscursussen.
- Onbekendheid bij migranten van mogelijkheden op de arbeidsmarkt en onbekendheid en schroom bij werkgevers over interculturaliseren.
- De hoger opgeleide nieuwkomers zijn een speciale groep die extra aandacht behoeft. Toetsen zijn vaak ongeschikt. De Stichting Emplooi bemiddelt voor hoge opgeleide vluchtelingen. Het werk van deze stichting, die bestaat uit vrijwilligers, is nog onvoldoende bekend.
- Het te besteden inkomen van migranten is vaak bijzonder laag door extra onkosten i.v.m. omstandigheden in het thuisland of uit het verleden. Daardoor ontstaat frictie bij de bureaucratische afhandeling bij de Sociale Dienst. Ook de uitkeringen uit het declaratiefonds laten op zich wachten. Ook afgebroken opleidingen komen daardoor vaker voor.
- Gebrekkige afstemming tussen onderwijs en vakopleidingen waardoor motivatie bij migranten afneemt.

Aanbevelingen

- Inrichting van het in ontwikkeling zijnde lokaal arbeidsmarktbeleid zodanig dat specifieke aandacht gegeven wordt aan migranten zowel bij de aanbodskant als bij de vraagkant. Goede registratie en voortgangscontrole horen hierbij.
- Maatwerk leveren in de toeleiding naar de arbeidsmarkt door casemanagement, gebaseerd op de wensen en mogelijkheden van de migranten. Voorkomen van afgebroken opleidingen door financiële oorzaken.
- De gemeente ondersteunt ondernemers met advies, coaching, trainingen t.a.v. interculturalisering en verbeteringsmogelijkheden van de sfeer op de werkvloer.
- De gemeente dient zelf het goede voorbeeld te geven door meer migranten in dienst te nemen.

- Speciale aandacht voor de groep hoger opgeleide nieuwkomers. Ook verbetering van de taallessen aan hen, waardoor hun uitgangspositie verbeterd wordt.
- Sociale activering en vrijwilligerswerk inzetten als voortraject voor migranten voor het leren van de taal en het vinden van een plaats op de arbeidsmarkt.
- Verbeteren van de afhandeling van uitkeringen van het declaratiefonds.

Hoofdstuk 4.6. Sport, recreatie en cultuur

Sport, recreatie en cultuur zijn onderdelen van het maatschappelijk leven waar ontmoeting, uitwisseling en wederzijdse waardering kunnen opbloeien. Uden heeft van oudsher een uitgebreid en bloeiend verenigingsleven. Ook zijn er relatief veel culturele activiteiten op amateur- en professioneel niveau.

Alle Udense sportverenigingen, culturele clubs en voorzieningen zien migranten graag komen, maar het lukt niet hen in grote getale binnen te krijgen. Dit heeft te maken met de sociale positie waarin migranten de eerste tijd na hun aankomst verkeren. De prioriteiten in hun leven liggen dan niet bij recreatieve of sportieve activiteiten. Toch zijn er ook voor migranten die al langer in Nederland verblijven, of zelfs van een tweede of derde generatie zijn, obstakels te nemen voordat zij zich aansluiten bij verenigingen. Onvoldoende taalkennis, onbekendheid met de cultuur en vooral met de ongeschreven regels binnen de clubs en verenigingen en financiële drempels.

Ook de verenigingen beschikken niet over voldoende tijd en menskracht om zich in te zetten voor een op migranten gerichte werving of voor het ontwikkelen van speciale projecten waardoor hun bekendheid onder de migranten toeneemt. Bij de verenigingen zijn het allemaal vrijwilligers die het werk doen en vrijwilligers zijn schaars. De voetbalverenigingen in Uden hebben wachtlijsten. De drempel wordt dan hoog, bovendien wordt er door overvolle voetbalverenigingen geen energie besteed aan werving. Er wordt gevreesd voor nog grotere wachtlijsten bij de komst van het AZC.

Onzekerheid over voortduren van lidmaatschap, blijven volgen van cursus of bereidheid tot betaling maken migranten tot zorgelijke leden. Verenigingen twijfelen ook of hun aanbod wel aansluit bij de vraag en behoeftes van migranten. Omdat de diverse groepen van migranten in Uden getalsmatig zo klein zijn is het formuleren van een specifiek aanbod welhaast onmogelijk.

Een goed voorbeeld van een laagdrempelige voorziening, waar veel migrantenkinderen komen is de speeltuin De Wiebert. Ook bij Udi wordt door veel migranten gevoetbald. Het stimuleren van deelname van migranten aan het Udense verenigingsleven is een langdurig proces dat van twee kanten moet komen, van de kant van de migranten en van die van de clubs en verenigingen die ruimte en mogelijkheden moeten creëren voor de migranten om deel te kunnen nemen. Intermediairs kunnen wederzijds voorlichting geven, de clubs informeren over wat de vraag van migranten is en migranten uitleggen wat het aanbod is. Bovendien kunnen zij bemiddelen in situaties van onbegrip of conflict. De betrokkenheid van migrantenouders groeit langzaam. De deelname van migrantenmeisjes aan sport vraagt bijzondere aandacht.

Vluchtelingenwerk heeft een project gehad waarbij zij via zeer individuele begeleiding nieuwe migranten in Uden begeleidde naar sportactiviteiten. Hoewel het project niet meer bestaat plukken bepaalde groepen migranten nog steeds de vruchten daarvan. In het kader van het project 'Breedtesport' zou aan deze manier van werken opnieuw aandacht gegeven moeten worden.

Ook speciale projecten of activiteiten kunnen een aanzet zijn voor de integratie. Bijzondere projecten, het liefst laagdrempelig, vergroten de wederzijdse kennis en leiden tot deelname aan reguliere activiteiten. Dit kan op het gebied van sport door bijvoorbeeld het organiseren van straatvoetbal toernooi of op cultureel gebied door de productie onder professionele leiding van een 'rap-opera' met Flatwijk jongeren. Op dit gebied zijn er veel mogelijkheden, waarbij echter wel rekening moet worden gehouden met de financiële draagkracht van de migranten.

Cultuur- en sporteducatie ontbreken binnen de migrantengroepen. Voor de Nederlandse instellingen ligt daar een onontgonnen terrein met vele mogelijkheden. Op het gebied van cultuureducatie binnen het basis- en voortgezet onderwijs zijn er al verschillende instanties actief zoals BISK en KIJK. Ook het verplichte vaak CKV in het voortgezet onderwijs geeft aangrijppunten voor cultuureducatie waarbij uitdrukkelijk de migranten betrokken worden. Het ontbreekt echter in Uden aan een breed gedragen meerjarenvisie op cultureel gebied. De migrantenorganisaties kunnen in samenwerking met de instellingen daar hun bijdrage aan leveren.

Professionele cultuuruitingen, afkomstig uit de landen van herkomst van de migranten en die ook binnen de Nederlandse cultuur als waardevol beschouwd worden, vergroten het gevoel van eigenwaarde van de migranten. Bij de programmering van Markant, de Pronkkamer of de bibliotheek kan hier aandacht aan besteed worden. De Nieuwe Pul heeft een programmering waar veel aandacht wordt gegeven aan cultuuruitingen uit de landen van herkomst. Het blijkt dat deze in trek zijn bij de Udense migranten, dit in tegenstelling tot de voorstellingen in Markant.

Knelpunten

- Taalproblemen en wederzijdse onbekendheid tussen migranten en het Udense verenigingsleven. Gebrek aan kennis en menskracht om vraag en aanbod op elkaar te kunnen afstemmen.
- Van verenigingen en professionele organisaties wordt een hoge inzet gevraagd om migranten te kunnen bereiken. De middelen daarvoor ontbreken vaak.
- Financiële drempels voor zowel sport als culturele activiteiten zijn voor migranten vaak te hoog.
- Informatie naar migrantenorganisaties ontbreekt
- Oudkomers ontberen de sport en cultuureducatie zoals die binnen de Nederlandse samenleving plaats vindt.
- De deelname van migrantenmeisjes aan sportactiviteiten is minder dan dat van jongens.
- Te gering aanbod van toegankelijke professionele cultuuruitingen, waaraan eigenwaarde ontleend kan worden.
- Drempels naar voorzieningen zijn voor de migranten te hoog.
- Gemeentelijke beleidsmakers zijn onvoldoende bekend met de wensen van de migranten.

Aanbevelingen

- Ontwikkelen en uitvoeren van speciale projecten om de migranten kennis te laten maken met de mogelijkheden van het Udense verenigingsleven.
- Sportbeleving in eigen organisatie mogelijk maken.
- Cultuur- en sporteducatie introduceren in de inburgeringscursus (bijv. schoolzwemmen). De professionele organisaties en de migrantenorganisaties hier een rol in laten spelen en daarvoor de middelen verschaffen.
- De mogelijkheden van het project breedtesport benutten voor het bevorderen van sportparticipatie van migranten in alle fases van integratie.
- Aanstellen van intermediairs om wederzijdse kennis te vergroten en de communicatie tussen clubs en migranten te verbeteren.
- Interculturaliseren van professionals en vrijwilligers.
- Bevorderen van het brengen van cultuuruitingen van professionele aard uit de landen van herkomst op Udense bodem.

- Clubs en verenigingen stimuleren tot het aannemen van migranten door meer aandacht en voorlichting.
- Ontwikkelen van een meerjarenvisie op cultureel gebied, waarin ook de cultuureducatie via BISK, KIJK en CKV ingezet worden om de participatie van migranten in het culturele leven te bevorderen.
- De middelen van het Cultuurfonds en het Actieplan Cultuurbereik inzetten en benutten voor migranten.
- Verbeteren van de toegankelijkheid voor migranten van de bestaande voorzieningen.
- Verbeteren van de communicatie tussen gemeentelijke beleidsmakers op deze terreinen en de migrantengemeenschappen.

Hoofdstuk 5. Algemeen beleid

Uit hoofdstuk 4 is gebleken dat de grootste knelpunten liggen in de taalverwerving, de gebrekkige wederzijdse kennisuitwisseling en het ontbreken van mogelijkheden om tot een dialoog te kunnen komen. Zonder tekort te doen aan het belang van alle aanbevelingen op de deelterreinen vragen deze drie knelpunten om een spoedige en goede aanpak en oplossing. Belangrijke voorwaarden om daaraan te kunnen voldoen zijn enerzijds de brede interculturalisering van de Udense professionals en ook van vrijwilligers en politici en anderzijds de versterking van de migrantenorganisaties om hun taken in het emancipatieproces te kunnen vervullen. Het emancipatieproces ging immers vooraf aan de participatie en de integratie, zoals beschreven is in hoofdstuk 3.

In dit hoofdstuk worden de 5 belangrijke elementen van dit algemene beleid beschreven.

Tot slot wordt de rol van de gemeente verwoord, die immers als regisseur én als uitvoerder garant staat voor de goede uitvoering van het lokaal integratiebeleid. De benodigde middelen voor dit algemene beleid zijn opgenomen aan het slot van hoofdstuk 6

5.1. Taalverwerving

Op het gebied van de taalverwerving zal een extra inspanning geleverd moeten worden. Essentieel daarbij is dat het aanbod afgestemd moet worden op de behoeftes én mogelijkheden van de migranten. Dit betekent een extra inspanning van welzijnswerk, onderwijs, ROC, werkgevers en vakopleidingen. Ook het vrijwilligersproject MENS (Met Elkaar Nederlands Spreken) kan daar een bijdrage aan leveren.

Taalverwerving zal op voorschoolse leeftijd voor de allerkleinsten moeten starten. Extra aandacht is ook nodig voor de kinderen van de basisschoolleeftijd. Nieuwkomers die instromen in het voortgezet onderwijs moeten in hun vorderingen gevolgd worden en uitval moet voorkomen worden. De inburgeringscursussen moeten beter aansluiten op het niveau van de migranten. Voor uitvallers, die er overigens volgens de WIN niet mogen zijn, moet er een vangnet zijn in de vorm van een taalstage of een vakopleiding gecombineerd met taallessen. Dit geldt ook voor migranten met anderszins afgebroken opleidingen. Ook de werkgevers moeten hun migrantenwerknemers de mogelijkheid geven zich verder in de Nederlandse taal te bekwamen.

Dit complex aan maatregelen vraagt een duidelijke regierol van de gemeente. Nieuwe prioritering van al beschikbare middelen en nieuwe extra middelen zullen hiervoor nodig zijn.

5.2. Intermediairs

De wederzijdse kennisuitwisseling tussen de verschillende migrantengroepen en de Udense voorzieningen schiet dusdanig tekort dat het nodig is om daarvoor de functie van 'intermediairs' in het leven te roepen.

Intermediairs zijn personen die de culturele achtergronden van migranten, hun specifieke situatie als migrant en het functioneren van de Udense samenleving in al haar ins en outs goed kennen. Zij kunnen informatie uitwisselen en door hun bemiddeling maatwerk leveren waardoor zij aan beide kanten de wederzijdse kennis, begrip en waardering vergroten. Intermediairs kunnen in het onderwijs een rol vervullen in het uitwisselen van informatie tussen de scholen en de ouders over de achtergronden en wensen van de migranten en over hetgeen de scholen van de rol van de ouders verwachten. Zij kunnen ook een functie hebben op het gebied van de arbeidsmarkt. Eveneens kunnen zij een loodsfunctie vervullen binnen de gemeentelijke organisatie om migranten de weg te wijzen. Zij kunnen contacten leggen tussen migranten en instellingen wanneer er kennis en informatie ontbreekt.

Omdat het hier gaat om een ontwikkelingsproces zal deze functie niet structureel hoeven te zijn. Een periode van 10 jaar is echter minimaal nodig om met resultaat te werk te kunnen gaan.. Omdat de gemeente de regie van het lokale integratiebeleid in handen heeft moeten deze intermediairs, die immers belangrijke informatiebronnen zijn, deel uitmaken van de gemeentelijke organisatie of op z'n minst daar bijzonder nauw mee samenwerken. Met ingang van 2002 worden deze functies fasegewijs ingevoerd tot een totaal van 3 x 20 uur per week. Te beginnen met de sector onderwijs, gevolgd door zorg en maatschappelijke dienstverlening en sport, recreatie en cultuur. Tot de taak van de intermediairs hoort het rondom zich verenigen van een netwerk van vrijwilligers.

5.3. Migrantenraad

Bij de voorbereiding van de werkconferentie samen met migranten is geconstateerd dat er in Uden behoefte is aan een migrantenraad. Op het eerste gezicht lijkt een migrantenraad niet te passen in de doelstellingen van lokaal integratiebeleid. Er wordt immers gestreefd naar gelijkwaardigheid, waarom dan een orgaan specifiek voor de migranten? Dat zou waar zijn als men het integratieproces als voltooid zou beschouwen, maar dat is nog lang niet het geval. Een migrantenraad is juist een uitermate geschikt middel om de dialoog tot stand te brengen. Via een migrantenraad kan men gemakkelijk de migranten zelf bereiken, de leden van een migrantenraad verspreiden hun opgedane kennis en ervaring binnen hun gemeenschap. Een migrantenraad heeft de mogelijkheid mensen (professionals en burgers) met elkaar in contact te brengen om de wensen, verwachtingen en mogelijkheden met elkaar uit te wisselen en op elkaar af te stemmen. Zaken die van het grootste belang zijn om de 'nieuwsgierigheid' naar de ander en dus naar zichzelf, zoals in hoofdstuk 3 is uiteengezet, te laten opbloeien.

De migrantenraad kan ook een belangrijke rol spelen in het volgen van het integratieproces. Zij houdt de vinger aan de pols en kan ingrijpen en/of bijsturen wanneer dat nodig mocht zijn. Door het oprichten van een migrantenraad, onder bepaalde voorwaarden en met bepaalde kenmerken, wordt recht gedaan aan het alom gewaardeerde motto van de werkconferentie: 'Niet praten over, maar met migranten'.

Het traject om te komen tot oprichting van een migrantenraad moet nog afgelegd worden. Inmiddels is wel duidelijk dat de wens bij de migranten om de tijdens het ontwikkelingsproces ontstane dialoog tussen migranten en de Nederlandse samenleving voort te zetten groot is. Om een migrantenraad goed te kunnen laten functioneren zijn middelen nodig om de migrantenraad inhoudelijk en organisatorisch te ondersteunen en om de leden die daar op hun persoonlijke migranten titel zitting in hebben een financiële vergoeding te geven.

5.4. Interculturalisering

Op alle terreinen is gebleken dat er een gebrek aan kennis van de achtergronden van de migranten bestaat en een gebrek aan kennis van de mogelijkheden migranten beter te bereiken.

Veel professionals laten weten wel aandacht aan de migranten te willen besteden, maar geven tegelijkertijd aan niet goed te weten welke weg zij daarvoor moeten bewandelen. Het is aan de gemeente om het initiatief te nemen een uitgebreide scholing in interculturalisering te organiseren. Werkers en ambtenaren uit alle sectoren zoals het onderwijs, de zorgvoorzieningen, welzijnswerk, arbeidsmarkt, woningmarkt, cultuur en sport moeten in een scholingstraject kennis verwerven over de migranten en hun positie in Uden.

De effectiviteit van een dergelijk traject is gebaat bij scholing per sector of werkveld. Initiatieven kunnen daarom overgelaten worden aan de sectoren zelf, echter wel onder strenge regie van de gemeente. Brede scholing geeft immers het integratiebeleid een enorme sprong

voort. Ook aan vrijwilligersorganisaties, verenigingen en sportclubs kan een dergelijke scholing worden aangeboden. Omdat het hier om een meerjarenproces gaat is het gewenst dat de gemeente daarvoor een stimuleringsfonds in het leven roept. Ook via de subsidieverordening kan uitvoering gegeven worden aan dit gemeentelijk beleid. Voor de interne interculturele integratie van de gemeente wordt gedurende 10 jaar een bedrag gereserveerd.

5.5. Migrantenorganisaties

De migrantenorganisaties spelen een belangrijke rol in het integratieproces omdat zij bijdragen aan de emancipatie van hun gemeenschappen en omdat zij een bemiddelende rol kunnen vervullen in het leggen van contacten tussen de samenleving en leden van hun gemeenschap. Zij kunnen instellingen, instanties, verenigingen en de overheid van informatie voorzien en kunnen informatie doorgeven aan hun achterban. Het is een gegeven dat de groepen in Uden vrij klein zijn, bovendien zijn zij niet allen even sterk georganiseerd. Toch is het voor die groepen die groot genoeg en organisatorisch sterk zijn belangrijk om over een basissubsidie voor hun accommodatie en organisatie te kunnen beschikken. Voor de specifieke taken, zoals vernoemd in dit plan, moeten uitwerkingstrajecten opgesteld en doelsubsidies toegekend worden.

5.6. Rol van de gemeente

De gemeente heeft de externe en interne regie van het lokale integratiebeleid. Dat betekent aansturing van de voortgang en bewaking van de integraliteit en de inhoudelijke kwaliteit van het integratieproces, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. De jaarlijkse evaluatie en bijstelling van het beleid zijn gemeentelijke verantwoordelijkheden. De gemeente beschikt over diverse middelen om haar regiefunctie goed te kunnen vervullen zoals:

- interne aansturing van het integratiebeleid over de verschillende beleidsafdelingen;
- verzamelen van gegevens om de voortgang van het beleid te kunnen staven;
- coördinatie van de signalen van binnen en van buiten en deze omzetten in uitvoerings- of beleidsaanpassing;
- het verlenen van doelsubsidies en het stellen van subsidievoorwaarden aan algemene voorzieningen. Door een betere registratie als voorwaarde te stellen kunnen de gegevens bij de jaarlijkse evaluatie vergeleken worden en kan het beleid op grond van de resultaten bijgesteld worden;
- het vaststellen van budgetten en tijdspaden en de bewaking hiervan;
- organisatie en financiering van een brede scholing voor professionals en vrijwilligers in interculturele integratie;
- bevorderen van samenwerking tussen de voorzieningen, tussen de gemeentelijke afdelingen en tussen de voorzieningen en afdelingen;
- het betrekken van migranten bij de beleidsontwikkeling op alle terreinen door middel van de migrantenraad en door bij het gebiedsgericht werken in de wijken en dorpen extra inzet te plegen om migranten daarbij te betrekken;
- door zelf beleid te ontwikkelen om gesignaleerde achterstanden op te heffen, zoals o.a. op het gebied van de ouderenproblematiek, de volkshuisvesting en de arbeidsmarkt.

Om dit alles vorm te kunnen geven ontwikkelt de gemeente vóór 1 maart 2002 een monitoringsysteem voor de kwalitatieve en kwantitatieve uitvoering van het lokale integratiebeleid. Vóór 1 jan. 2002 neemt de gemeente het initiatief tot het oprichtingstraject van de migrantenraad.

Hoofdstuk 6. Schema van aanbevelingen naar volgorde van prioriteit

Benodigde middelen per uitvoeringstraject en start uitvoeringstrajecten nader te bepalen in overleg met betrokken participanten

Nr.	Aanbeveling	Participanten (uitvoerders)
Voorschoolse opvang		
1.1	Projectontwikkeling voor taalstimulering op buurtniveau (ook tweetalig)	Gemeente, StOU
1.2.	Toegankelijker maken van peuterspeelzalen en opvangvoorzieningen: - verbeterde voorlichting - financiële drempel slechten - aanstelling migranten - interculturaliseren personeel - doelgerichte subsidies	Peuterspeelzalen, Kinderdagverblijven, Click, Thuiszorg, ROC en gemeente
1.3.	Projectontwikkeling over belang van taalverwerving	Migrantenorganisaties ROC
1.4.	Verbetering voorwaarden deelname aan inburgering d.m.v. betere financiering kinderopvang	gemeente, ROC
1.5.	Inzet van middelen van lokaal onderwijsachterstandsbeleid	Gemeente
Basisonderwijs		
1.6.	Taallessen voor ouders binnen de school	onderwijs, gemeente
1.7.	Migrantenorganisaties een taak geven in informatieoverdracht	Gemeente, migrantenorganisaties
1.8.	Kwaliteitsverbetering taalverwerving, Leermiddelen	Onderwijs, gemeente
1.9.	Onderzoek naar concentratie van migrantenleerlingen	gemeente
1.10.	Aanstellen van intermediairs. Speciale aandacht geven voor de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs	gemeente
1.11.	Interculturaliseringscursus voor het personeel	Onderwijs, gemeente
1.12.	Verbeterde samenwerking tussen schoolondersteunende instellingen	gemeente
1.13.	Oprichting Brede School	gemeente
1.14.	Organisatorische verandering Opstap	gemeente, ROC
1.15.	Inzet van middelen lokaal onderwijsachterstandsbeleid	gemeente

Voortgezet onderwijs		
1.16.	Preventie van voor- en vroegtijdige schooluitval	Gemeente, onderwijs
1.17.	Voor- en vroegtijdige schoolverlaters volgen	gemeente, ROC
1.18.	Ouders betrekken bij schoolactiviteiten en huiswerkbegeleiding	Onderwijs, gemeente, migrantenorganisaties
1.19.	Aanstellen van intermediairs	Gemeente
1.20.	Speciale aandacht van intermediairs voor overgang basisonderwijs–voortgezet onderwijs	Gemeente
1.21.	meer middelen om NT2 te verbeteren	Gemeente
1.22.	Interculturaliseren van de professionals	Onderwijs, Gemeente
1.23.	Migrantenorganisaties een rol geven in activeren van ouders en huiswerkbegeleiding	Gemeente, migrantenorganisaties
1.24.	Voorbereiden van de komst AZC samen met het onderwijs	Gemeente, onderwijs
1.25.	Inzet middelen lokaal onderwijsachterstandsbeleid	gemeente
Beroepsgericht onderwijs		
1.26.	Meer inhoudelijk en organisatorisch maatwerk bij de inburgeringscursus	ROC, gemeente
1.27.	Verbetering kinderopvang bij de inburgeringscursus	gemeente
1.28.	Toepassen van sancties bij verzuim van de inburgeringscursus	gemeente
1.29.	Ontwikkelen van trajecten voor koppeling NT2 en scholing/werk	ROC, Centr.Vakopleiding, gemeente
1.30.	mogelijkheden scheppen voor vervolgtaalverwerving	ROC, vrijw.-organisaties
1.31.	Contacten leggen tussen migrantenorganisaties, ROC en Centrum Vakopleiding	ROC, Centr. Vakopl, migrantenorganisaties
1.32.	Interculturalisering van professionals	gemeente

Nr.	Aanbeveling	Uitvoerders
Openbaar leven		
2.1.	Discussie over ‘verantwoordelijk burgerschap’ voeren vanuit de verschillende culturele en religieuze perspectieven	gemeentemigrantenorganisaties, kerken, politiek
2.2.	Migrantenorganisaties faciliteren voor emancipatoire functie	Gemeente, migrantenorganisaties
2.3.	Doelsubsidies gericht op integratie verlenen aan zelforganisaties	gemeente, migrantenorganisaties
2.4.	Migranten en hun organisaties doelgericht betrekken bij lokale politiek en wijklevens. Intermediairs daarbij betrekken	gemeente, wijkraden, migrantenorganisaties
2.5.	Interculturaliseren van de politiek	gemeente
2.6.	Kennis en gebruik van de media bij migrantenorganisaties vergroten	gemeente, ROC, media, migrantenorganisaties
2.7.	Veiligheidsproblematiek rond komst AZC ter hand nemen	gemeente, politie, migrantenorganisaties
Welzijn, opvoeding en zorg		
3.1.	Interculturaliseren van de voorzieningen en contacten leggen met de migrantenorganisaties	gemeente, voorzieningen, migrantenorganisaties
3.2.	Aanstellen van intermediairs	gemeente
3.3.	Nieuwe netwerken aanleggen voor wederzijdse communicatie	Voorzieningen, migrantenraad
3.4.	Specifieke aandacht voor vrouwelijke migranten	welzijnswerk, AMW, StOU
3.5.	Ouderenbeleid en aandacht voor oudere migranten in huisvestingsbeleid ontwikkelen	gemeente, SWO, SVU
3.6.	Migrantenorganisaties faciliteren om taak als informatiedrager te kunnen vervullen.	Gemeente, migrantenorganisaties
Wonen en leefomgeving		
4.1.	Migranten als ‘verantwoordelijk burger’ betrekken bij wijk- en buurtzaken. Migrantenorganisaties daarvoor faciliteren	gemeente, StOU, wijkraden, migrantenorganisaties, StOU
4.2.	Uitbreiding van de woonkansen voor migranten	SVU, makelaars
4.3.	Analyse van onvrede over concentratie van migranten	SVU, gemeente, StOUbuurtwerk
4.4.	Inventarisatie van woonbehoefte oudere migranten	Gemeente, SVU, SWO

4.5.	Onderzoek doen naar het gebruik van de openbare ruimte door migranten	Gemeente
4.6.	Interculturaliseren van de professionals op beleids- en uitvoerend niveau	Gemeente, SVU
4.7.	Opnemen van lokaal integratiebeleid in alle facetten van beleid	Gemeente
4.8.	Gevolgen van komst van AZC voor de woningmarkt oplossen	Gemeente, SVU
Arbeid en inkomen		
5.1.	Inrichting van het lokaal arbeidsmarktbeleid zodanig dat specifieke aandacht gegeven wordt aan migranten. Inclusief registratie en voortgangscontrole.	Gemeente
5.2.	Maatwerk leveren in toeleiding naar de arbeidsmarkt door casemanagement	Gemeente
5.3.	Ondersteuning ondernemers i.z. interculturalisering	gemeente, ondernemers
5.4.	Meer migranten in gemeentelijke dienst	Gemeente
5.5.	Sociale activering en vrijwilligerswerk inzetten voor taalverwerving	gemeente, Vrijw. Centrale
5.6.	Speciale aandacht voor hoger opgeleide nieuwkomers	ROC, gemeente, MENS
5.7.	Verbetering van het declaratiefonds	Gemeente
Sport, recreatie en cultuur		
6.1.	Speciale projecten ontwikkelen om migranten kennis te laten maken met het Udense verenigingsleven	gemeente, sportver. StOU
6.2.	Sportbeleving in eigen organisatie mogelijk maken	Gemeente, migrantenorganisaties
6.3.	Cultuur- en sporteducatie introduceren binnen inburgeringscursus	gemeente, CKVU, ROC
6.4.	De mogelijkheden van het project breedte-sport benutten voor sportparticipatie van migranten	Gemeente, migrantenorganisaties
6.5.	Aanstellen van intermediairs	Gemeente
6.6.	Interculturaliseren van professionals en vrijwilligers	Gemeente
6.7.	Bevorderen van professionele cultuuruitingen uit landen van herkomst	Markant, biblioth. Pronkkamer
6.8.	Clubs en verenigingen stimuleren door meer aandacht en informatie	Gemeente
6.9.	Ontwikkelen culturele meerjarenvisie	Gemeente, cult.instellingen, BISK, KIJK, onderwijs

6.10.	Middelen Cultuurfonds en Actieplan Cultuurbereik benutten voor migranten	Gemeente
6.11.	Verbeteren van de toegankelijkheid voor migranten van voorzieningen	Gemeente, culturele instellingen
6.12	Verbeteren van de communicatie tussen gemeentelijke beleidsmakers en migrantengemeenschappen	Gemeente, migranten Raad

Algemeen beleid, inclusief benodigde middelen

	Aanbeveling	Bijzonderheden	Budgetten in €			
			2002	2003 Kadernota '03-'07	2004	2005
A.1	Taalverwerving	Reguliere middelen, Projectsubsidies	-	-	-	-
A.2	Intermediairs	Fasering van 3 jaar, daarna structureel	16.000	32.000	48.000	48.000
A.3	Migrantenraad	Structureel	7.300	7.300	7.300	7.300
A.4	Interculturalisering	Intern: Structureel Extern: 10-jarig Stimuleringsfonds	7.000 1.140 *	7.000 -	7.000 -	7.000 -
A.5	Migrantenorganisa- ties	Structurele Basissubsidie	11.000	11.000	11.000	11.000
		Totaal:	42.440			

* jaarlast 10 jaar; omvang = f 25.000,00 (€11.344,51).

Literatuur

- Smets, J., Bulck A. van den (1996) Lokaal Integratiebeleid. Een beeld van de praktijk. Tilburg: PON, Instituut voor advies, onderzoek en ontwikkeling in Noord-Brabant.
- Lokaal Integratiebeleid in de 21e eeuw. Een model voor de ontwikkeling van gemeentelijk integratiebeleid. (1999) Eindhoven: Palet, steunpunt voor multiculturele ontwikkeling in Noord-Brabant.
- Notitie Minderheden (1988) Gemeente Uden.
- Kadernota 'Samenleven is meer dan Samen Leven' (1998) Gemeente Bergen op Zoom
- Minderhedennota 2000-2005 (2000) Gemeente Oss.
- Contourennota 'Integratiebeleid etnische minderheden' (1994) Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.
- Nota 'Kansen krijgen, kansen pakken', Integratiebeleid 1999-2002 (1999) Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.
- 'Uitgave Intermediaires', een gezamenlijke uitgave van Prisma, Palet en het Centrum Buitenlandse Vrouwen Tilburg.
- Jaarboek 2000 van de multiculturele samenleving (2001) Utrecht: Forum, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling.
- Duyvendak, J.W., Veldboer, L. (red.) Meetingpoint Nederland. Over samenlevings opbouw, multiculturaliteit en sociale cohesie. (2001) Meppel.